

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 58

Ιούλιος - Αύγουστος 2009

Τεύχος 6

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικό	3
ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΗΣ κ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ	
Μοναχική ζωή και Έκκλησία	4
π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΛΩΡΟΦΣΚΥ	
Οί ιστορικές Άντινομίες	9
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Κατήχηση – Εισαγωγικό σημείωμα	12
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ	
Ή Άκολουθία του άγιου Νικοδήμου του Άγιορείτου	12
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ	
Ή πόνος του Χριστού και ό πόνος ό δικός μας	15
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	
Τό μυστήριο τής Έκκλησίας και τό φαινόμενο τών αίρέσεων	19
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	
Γιά τά πανηγύρια	22
ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ	
Ή ιερομάρτυρας άγιος Έρμογένης έπίσκοπος Τομπόλσκ	23
Έπικοινωνία	26
Βιβλιοπαρουσίαση	28
Μηνολόγιο	30

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ό Άρχιγραμματεΰς τής Ί. Συνόδου Άρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Άλέξανδρος Ί. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: π. Παναγιώτης Καποδίστριας, π. Βασίλειος Θερόμος, π. Βασίλειος Καλλιακιάνης, π. Δημήτριος Κουτσούρης, π. Παύλος Κουμαριανός και ό κ. Ήλιος Άρ. Ύφαντης. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη. – ΔΙΟΡΘΩ-ΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ί. Χατζηφώτη, Κωνσταντίνος Χολέβας και Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙ-ΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Άποστολική Διακονία τής Έκκλησίας τής Ελλάδος. Ύπεύθυνος Τυπογραφείου: Νικ. Κάλτζιας, Ίασιού 1 – 115 21 Άθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Τό Περιοδικό «Έφημέριος» δέν εϋθύνεται για τό γλωσσικό ιδίωμα τών άρθρογράφων του.

Ἐλεγε, λοιπόν, ὁ μακάριος ἐκεῖνος γέροντας, κατὰ ἓνα πρῶτο συμβολισμό τῆς θεωρίας του, ὅτι ἡ ἁγία Ἐκκλησία εἶναι τύπος κι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἔχει τὸ ἴδιο μ' αὐτὸν ἔργο κατὰ τὴ μίμηση καὶ κατὰ τὴ μορφὴ. Ἄφοῦ ἐδημιούργησε δηλαδὴ ὁ Θεὸς τὰ πάντα μὲ τὴν ἄπειρη δύναμή του καὶ τὰ ἔφερε στὴν ὕπαρξη, τὰ συγκρατεῖ, τὰ συνενώνει καὶ χαράζει τὰ ὄριά τους. Συνδέει μὲ τὴν πρόνοιά του τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ μὲ τὸν ἑαυτό του, καὶ τὰ νοητὰ καὶ τὰ αἰσθητά. Καὶ κρατώντας μαζὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του τὰ πάντα, στὰ ὁποῖα εἶναι αἰτία κι ἀρχὴ καὶ τέλος, ἐνῶ κατὰ τὴ φύση βρίσκονται σὲ διάσταση, τὰ κάνει νὰ συγκατανεύουν τὸ ἓνα στὸ ἄλλο σύμφωνα μὲ μιὰ τάση τους, τὴν τάση πρὸς αὐτόν, σὰν βασικὴ ἀρχὴ τῆς σχέσης.

(Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Μυσταγωγία, Α' D1-11, μτφρ. Ἰγνατίου Σακαλῆ, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας 1973^ο).

Σεβαστοὶ πατέρες,

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι εἰκόνα καὶ τύπος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ, καὶ ὅπως μέσα στὴν Ἁγία Τριάδα τὰ ἅγια πρόσωπα ἐκδηλώνουν τὴν μεταξὺ τους κοινωνία ἐπιτελώντας ἓνα συγκεκριμένο ἔργο, ἔτσι θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, ὅτι καὶ μέσα στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα οἱ πιστοί, μέσα ἀπὸ διάφορα λειτουργήματα-χαρίσματα καλοῦνται νὰ φανερώσουν τὸν ἓνα καὶ μοναδικὸ τρόπο ὑπάρξεως, ποὺ ἀποκαλύφθηκε ἐν Χριστῷ ὡς ἀγάπη καὶ ἐλευθερία. Ὁ μοναχισμὸς, λοιπόν, εἶναι ἓνα χάρισμα μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μοναχὸς καλεῖται μέσα ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο καὶ ξεχωριστὸ δρόμο νὰ φανερώνει ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι πιστοί, δηλαδὴ νὰ παραπέμπει στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς τὸ μοναδικὸ Σωτῆρα.

Σ' αὐτὴ τὴ βάση ζητήσαμε ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης νὰ μᾶς ἀναπτύξει τὸ θέμα «Μοναχικὴ ζωὴ καὶ Ἐκκλησία». Ὁ Σεβασμιώτατος καταλήγει σὲ μία πολὺ βασικὴ διαπίστωση, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ποὺ κατέχει ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία: «Ἀντιπαλότητες στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας δὲν προβλέπονται». Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου θίγει τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον ζήτημα τῆς «κατηχήσεως» τῶν ἐνηλίκων, στὸ ὁποῖο στὴν πραγματικότητα ἀνήκουν τόσον οἱ ὑποψήφιοι γιὰ τὸ Βάπτισμα ὅσον καὶ οἱ βαπτισμένοι, «ἀφοῦ ἡ ἄγνοια ἀπειλεῖ σταθερὰ τὴν κατανόηση τῆς οὐσίας τοῦ τρόπου ζωῆς μέσα στὴν Ἐκκλησία», ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ ἴδιος.

Στὸ *Λειτουργικὸ Ἐργαστήρι* ἓνα ἐνδιαφέρον ἱστορικὸ ἄρθρο γιὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτη, τοῦ ὁποίου ἐφέτος συμπληρώνονται διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησή του, ὑπογράφει ὁ ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς. Ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας ἀναλύει τὸ θέμα τῆς περικοπῆς τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μιὰ νέα στήλη, ποὺ τὴν ὀνομάσαμε *Πρὸς Διάκριση*, ἐγκαινιάζεται ἀπὸ τὸ παρὸν τεῦχος. Θὰ φιλοξενεῖ θέματα σχετικὰ μὲ τὶς αἱρέσεις. Στὸ παρὸν θὰ βρεῖτε τὸ πολὺ χρήσιμο καὶ πάντα ἐπίκαιρο ἄρθρο τοῦ Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου, μὲ θέμα τὴν διάκριση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ φαινόμενο τῶν αἱρέσεων.

Στὴ στήλη *Πρὸς Οἰκοδομὴ* ὁ π. Βασίλειος Θεομὸς ἀναφέρεται στὶς πανηγύρεις τῶν Ἱ. Ναῶν καὶ στὶς ἀνταντακλάσεις τῆς κρίσης ποὺ διέρχονται, ὅπως σημειώνει, στὴν ἐποχὴ μας. Ἐναν ἱερομάρτυρα τοῦ 20οῦ αἰῶνα, τὸν Ἅγιο Ἐρμογένη, ἐπίσκοπο Τομπόλσκ, παρουσιάζει ὁ Ἀρχιμ. π. Νεκτάριος Ἀντωνόπουλος στὸ *Συναξάρι*. Τὴν ὕλη συμπληρώνει ἡ στήλη τῆς *Ἐπικοινωνίας*, τὸ *Μηνολόγιο*, ὅπου φιλοξενεῖται ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον κείμενο τοῦ προέδρου τοῦ ΙΣΚΕ π. Γεωργίου Σελλῆ καὶ ἡ σελίδα γιὰ τὸ βιβλίο.

Σᾶς εὐχόμεσθε καλὸ καλοκαίρι!

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Διευθυντὴς Σύνταξης

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ
Μοναχική ζωή και Ἐκκλησία

Σεβ. Μητροπολίτου
Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελετίου

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ δὲν εἶναι ἕνας χώρος, μέσα στὸν ὁποῖο τὰ «ἐκλεκτά του μέλη» φά-
χνουν γιὰ τὴν ἀλήθεια, τὴν βρίσκουν καὶ δίνουν ντιρεκτίβες στοὺς ἄλλους!!

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν ἀλήθεια. Εἶναι «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α΄
Τιμ. 3, 15). Καὶ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁμολογεῖ πίστη «εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ
ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν» (Σύμβολο τῆς Πίστεως).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ὄργανο τοῦ Θεοῦ γιὰ γνώση τοῦ θελήματός Του· καὶ γιὰ
ἀγιασμὸ τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ πολυποίκιλη σοφία τοῦ Θεοῦ, τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ,
πράγματα οὐράνια, ἀποκαλύφθηκαν ἀκόμη καὶ στοὺς ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους,
διὰ τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφεσ. 3, 10). Αὐτὸ μᾶς λέει: Ὅλοι οἱ μυαλωμένοι, οἱ «γνωστι-
κοί», ποὺ ποθοῦν γνώση καὶ βίωση τῆς ἀληθείας, πρέπει νὰ κινοῦνται ὄχι αὐτόνομα.

Αὐτὸ εἶναι, αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀγώνισμά τους.

Οἱ πιὸ «γνωστικοί» (= μὲ τὴν πρωτοχριστιανικὴ καὶ μὲ τὴν λαϊκὴ ἔννοια τῆς λέ-
ξης) μέσα στὸν χώρο τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι οἱ μοναχοί· ἐκεῖνοι ποὺ τὸ κάνουν πρό-
γραμμα ζωῆς νὰ βιώσουν τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ ὀλόκληρη.

Ἡ μοναχικὴ ζωὴ εἶναι ζωὴ ἀφιερωμένη στὸν Κύριο· μιὰ ἀφιέρωση ὀλοκληρωτι-
κὴ, πιὸ βαθιὰ ἀπὸ ὅ,τι τὴν βίωναν οἱ ναζιραῖοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

1. Ἡ ὁμολογία-ἀφετηρία γίνεται μὲ μίαν ἐσωτερικὴ διεργασία ἔνδον, ἐν τῇ καρ-
δίᾳ· ἀλλὰ συντελεῖται ἔξω ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας· μὲ εἰδικὴ ἀκολουθία· ὡς κατ’
ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ γίνεται ἡ ὁμολογία, ἡ ὑπόσχεση, ἡ ἀφιέρωση. Καὶ τὴν
δέχεται ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ὄχι τὸ θεσμικὸ ὄργανο τῆς μοναχικῆς ζωῆς, ὁ
ἡγούμενος, ἀλλὰ ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἱερέας.

Καὶ ἀρχίζει:

- Τί προσῆλθες, ἀδελφέ, προσπίπτων τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ (δηλαδή: στὸν Χρι-
στό, ἀφοῦ τὸ ἅγιο θυσιαστήριο εἶναι ὁ θρόνος Του) καὶ τῇ ἀγίᾳ συνοδείᾳ
ταύτῃ.
- Ἐκουσία σου γνώμη προσέρχει τῷ Κυρίῳ; Ἐγινε ἡ σχετικὴ διεργασία μέσα
σου; Πρόσεξε! Τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν τάζει νὰ γίνῃ μοναχὸς ὁ πατέρας του·
οὔτε ὁ κατὰ σάρκα, οὔτε ὁ κατὰ πνεῦμα.
- Θὰ παραμείνεις στὸ μοναστήρι (= τὸ συγκεκριμένο) καὶ στὴν μοναχικὴ ζωὴ,
μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς; Ἡ ἀφιέρωση δὲν γίνεται μὲ προθεσμία. Ἄμα γίνῃ,

δὲν ἀνακαλεῖται ΠΟΤΕ. Ὁ μοναχὸς δὲν δηλώνει ὑπακοή, κρατώντας τὸ δικαίωμα, νὰ τὴν ἀνακαλέσει, ἂν τὰ βρῖσκει σκοῦρα!

- Φυλάττεις σεαυτὸν ἐν παρθενίᾳ;
- Σώζεις μέχρι θανάτου τὴν ὑπακοή στὸν προεστῶτα καὶ σὲ ὅλη τὴν ἀδελφότητα; Ποῦ σημαίνει: δὲν ἐπιτρέπεται σὲ μοναχὸ νὰ αὐθαδιάζει καὶ νὰ λέγει: «οὐ θέλω». Ἔχει χρέος πάντοτε νὰ ἀπαντᾷ σὲ ὅλα μὲ ἀγάπη, μὲ ταπείνωση, μὲ προθυμία.

Καὶ καταλήγει:

- Πρόσεξε, παιδί μου: Ἡ μοναχικὴ ζωὴ εἶναι μία πορεία πρὸς τὰ ἄνω. Καὶ ἀπαιτεῖ συνεχῆ πορεία πρὸς τὴν τελειότητα. Ἡ πορεία αὐτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ ἔξω. Καὶ προχωρεῖ στὰ ἔσω, ὅλο καὶ πιὸ βαθειά.

2. Ἄς τὴν ἀναλύσουμε λίγο.

Λέγει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητής:

Ἵποιος ἀφήνει πράξεις καὶ πράγματα (γυναίκα καὶ χρήματα) γίνεται μοναχὸς κατὰ τὸν ἔξω ἄνθρωπο· σωματικά. Μὰ αὐτὸ δὲν φθάνει: Χρειάζεται νὰ γίνῃ καὶ κατὰ τὸν ἔσω! Χρειάζεται νὰ ἀφήσει καὶ τὰ ἀνάλογα συναισθήματα καὶ τοὺς σχετικoὺς λογισμοὺς! Καὶ προσοχή: Κατὰ τὸν ἔξω ἄνθρωπο, εὐκόλα γίνεται κανεὶς καλόγερος· ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσει. Μὰ γιὰ νὰ κάμῃ τὸν ἔσω ἄνθρωπο μοναχό (= γιὰ νὰ γίνῃ μοναχὸς ὅλη ψυχῆ καὶ διανοία καὶ καρδίᾳ), «οὐκ ὀλίγος ὁ ἀγών» (Περὶ ἀγάπης IV, ν', P.G. τ. 90, σελ. 1060 A-B).

Ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ, διαβάζομε στὴν ἀκολουθία τῆς κουρᾶς, πρέπει νὰ εἶναι ἀπάγασμα καὶ ἀντανάκλαση τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου. Πρέπει σ' αὐτὴν νὰ διαδεικνύεται ἢ πολιτεία τοῦ Κυρίου· νὰ γίνῃται ὀλοφάνερη· νὰ μὴν ὑπάρχει περίπτωση νὰ φαντάζεται ὁ συναναστρεφόμενος μοναχό, πιθανότητα ὑπόκρισης, διπλοπροσωπίας κ.ο.κ. Ὁ μοναχός, λέγει ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ ἀσκητής, πρέπει νὰ εἶναι ἓνα θυσιαστήριο τοῦ Κυρίου· ἓνα θυσιαστήριο, μέσα στὸ ὁποῖο φουντώνουν, καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖο προσφέρονται καὶ ἀναπέμπονται στὸν πανύψιστο Θεὸ προσευχῆς καθαρῆς, λατρείας καθαρῆς· ἓνα θυσιαστήριο ποῦ μένει γιὰ πάντα ἅγιο καὶ ἀσάλευτο· ποῦ ποτὲ δὲν βεβηλώνεται (Ἐπιστ. Γ', 32 P.G. 79 σελ. 388 A).

Καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης στὴν Κλίμακα λέγει:

«Μοναχὸς ἐστὶ τάξις καὶ κατάστασις ἀσωμάτων ἐν σώματι» (Λόγος Α, 10)· δηλαδὴ, ἡ μοναχικὴ ζωὴ εἶναι τάξις καὶ κατάσταση ἀγγελικὴ.

3. Κορύφωση τῆς ἀφιέρωσης στὸν Χριστὸ εἶναι τὸ φρόνημα, γιὰ τὸ ὁποῖο μᾶς μιλάει ὁ ἅγιος ἱερομάρτυρας Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος (107 μ.Χ.): Εἴ τις δύναται μένειν ἐν ἀγνείᾳ, εἰς τιμὴν τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, μενέτω» (Ἐπιστολὴ πρὸς Πολύκαρπον IV, 2 BEΠ 2, 283, 38-39).

Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπέρτατη καὶ τελειότατη ἀφιέρωση, ἡ σύνδεση τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἀφιέρωσης μὲ τὴν χρεωστικὴ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Χριστό, γιὰ τὸ ὅτι ἐκένωσε ἑαυτὸν καὶ ἔλαβε σάρκα ἀνθρώπινη, γιὰ νὰ τὴν προσφέρει θυσία γιὰ μᾶς, γιὰ τὴν σωτηρία μας. Μὲ αὐτὴ τὴν σάρκα ἔτοιμη γιὰ θυσία ὁ Χριστὸς ἔκαμε τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα, ἔγινε θυσία, ἱλαστήριο γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου.

Στὴν μοναχικὴ πολιτεία, «κατὰ μίμησιν», «διαδείκνυται», πρέπει νὰ «διαδεικνύεται ἢ τοῦ Κυρίου πολιτεία»: νὰ καταλαβαίνει κανεὶς, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος, ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν «γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλ. 2, 6-11)· ποὺ σημαίνει· ὅτι ἐταπεινώθη μέχρι τοῦ σημείου, ὄχι μόνο νὰ μὴ ζητάει τιμές, ἀλλὰ καὶ ὥστε νὰ δεχθεῖ νὰ γίνῃ «ὑπὲρ ἡμῶν κατάρρα· γέγραπται γάρ· ἐπικατάρρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου» (Γαλ. 3, 13).

Ἡ μοναχικὴ ζωὴ εἶναι ζωὴ ἀγγελικὴ, ζωὴ οὐράνια, ζωὴ ἀναστάσεως, γεμάτη ἀγάπη, γεμάτη ταπείνωση, γεμάτη φῶς.

1. Ὁ ἄνθρωπος ὁ χοϊκὸς ἔχει τὴν τάση καὶ τὸν πόθο νὰ κυνηγᾷ τὰ μεγαλεῖα· καὶ τὸ κάθε τι ποὺ προκαλεῖ ἡδονή!

Μά, ὅπως λέγει ὁ χρυσορρήμων ἅγιος, δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη χαρὰ καὶ ἡδονὴ ἀπὸ τὸ νὰ πάει κανεὶς σὲ μοναστήρι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι στὴν χειρότερη ἀκρούλα τοῦ κόσμου καὶ νὰ βλέπει ταπείνωση ἀληθινὴ, ἀγάπη ἀληθινὴ, ἐγκράτεια χριστομίμητη.

«Ἦδιον ἰδεῖν ἐρημίαν σκηναὺς ἔχουσιν μοναχῶν συνεχεῖς, ἢ (= παρά) στρατιώτας ἐν στρατοπέδῳ παραπετάσματα τείνοντας». (Ἰω. Χρυσοστ. εἰς Ματθ. Ὅμ. 69, γ, P.G. τ. 58, 852).

2. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτα τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

Οἱ κοσμικοὶ ἔχουν συζήτησι: Ποιὸς πῆρε ἀξίωμα. Ποιὸς ξέπεσε ἀπὸ ἀξίωμα. Ποιὸς πέθανε. Ποιὸς... Ἐνῶ οἱ μοναχοί, μιλάνε γιὰ τὸν παράδεισο σὰν νὰ ἦσαν ἐκεῖ πάνω! Οἱ κοσμικοὶ τὸν νοῦ τους τὸν ἔχουν στὴ γῆ! Καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὰ ἀπαραίτητα· ἀλλὰ καὶ γιὰ πράγματα ἐντελῶς ἄχρηστα καὶ περιττά.

Οἱ μοναχοί, αὐτὰ οὔτε ποὺ τὰ θυμοῦνται!

Κάνουν καὶ οἱ μοναχοὶ δουλιές· γιὰ νὰ ἀποκτήσουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν· ἀλλὰ μόνο ἐκεῖνες ποὺ δὲν ἔχουν κανένα φῶγο! Οἱ κοσμικοὶ τὸ ρίχνουν ὅλο καὶ πιὸ πολὺ στὴν πλεονεξία! Καὶ ὄχι σὰν τὰ μυρμήγκια (= μὲ τὸν κόπο τους)· ἀλλὰ σὰν τοὺς λύκους καὶ τὶς λεοπαρδάλεις! Καὶ ἀκόμη χειρότερα! Ναί, καὶ χειρότερα. Γιατὶ τὰ θηρία, θηρία τὰ ἐφτιαξε ὁ Θεός. Οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ὅλοι ἴσοι· μὲ ἴσα δικαιώματα. Καὶ καταντᾶμε καὶ ἀπὸ τὰ θηρία χειρότεροι!

Οἱ μοναχοὶ μοιάζουν μὲ ἀγγέλους. Ξένοι καὶ περαστικοὶ στὸν κόσμον. Τίποτε δὲν κρατᾶνε ἀπὸ τὰ ἦθη τῶν κοσμικῶν! Οὔτε σὲ ροῦχο, οὔτε σὲ τροφή, οὔτε σὲ τόπον κατοικίας, οὔτε σὲ παπούτσια, οὔτε στὴ μιλιὰ τους!... Πρέπει νὰ ἀκούσει κανεὶς μοναχοὺς ἀληθινοὺς νὰ κουβεντιάζουν μεταξύ τους, γιὰ νὰ καταλάβει· ὅτι ἐκεῖνοι, εἶναι οὐρανοπολίτες· ἐμεῖς, οὔτε τῆς γῆς... ἄξιοι! Καὶ τὴν γῆ τὴν μαινομε. Καὶ πρέπει μερικοὶ μεγάλωσχημοι, νὰ πάρουν τὰ ποδαράκια τους καὶ νὰ βρεθοῦν σὲ ἀληθινὸ μοναστήρι, γιὰ νὰ καταλάβουν πόσο λάθος εἶναι ὁ τρόπος ποὺ σκέπτονται καὶ ἐνεργοῦν!... (Ἰω. Χρυσοστ. εἰς Ματθ. Ὅμ. 69, δ P.G. 58, 653-654).

Καὶ συνεχίζει ὁ ἅγιος: Μιλάμε γιὰ τοὺς ἀληθινοὺς μοναχοὺς. Αὐτοί, ἀπὸ τὰ ἔργα τους καὶ μὲ τὸ φρόνημά τους (μὲ τὰ μυαλά τους), εἶναι οὐρανοπολίτες· ἰσάγγελοι· ἀρχάγγελοι· σεραφίμ καὶ χερουβίμ. Καί, ὅταν ψάλλουν στὸ κελλάκι τους μόνοι τους, κατεβαίνουν οἱ ἄγγελοι καὶ τοὺς καμαρώνουν! Χαρὰ τους τὸ ἔχουν νὰ ψάλλουν μαζί τους!...

Αὐτὴ εἶναι, αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι, αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι, ἡ μοναχικὴ πολιτεία. Καὶ αὐτά, συμπληρώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὄχι γιὰ μομφή, ὄχι εἰς βάρος τῶν μοναχῶν, ἀλλὰ γιὰ στήριξή τους· καὶ γιὰ βοήθειά τους!

Μὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι οἱ μοναχοὶ «εἶναι»· καὶ κάποιοι ἄλλοι «δὲν εἶναι»! Καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἶναι. Ὅλοι ὅσοι ἔχουν χαρίσματα ἀπὸ τὸν Θεό, εἶναι. Καὶ μέγιστη, καθ' ὑπερβολήν, ὁδὸς εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὅποιος ἔχει ἀγάπη, ὅπως τὴν ζητάει ὁ Χριστός, ὑπέρκειται καὶ ὑπερῆρεν πάντας.

Καί, ἂν κανεὶς θελήσει, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, νὰ κάμει σύγκριση, νὰ ἀντιπαραβάλλει τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἰδρωτὲς καὶ τὸ ἔνθεο ἀγωνιστικὸ φρόνημα τῶν μοναχῶν, μὲ «τὴν ἀπλὰ καλῶς διοικουμένη ἱερωσύνη», μὲ τὸ ἔργο ἐνὸς ἱερέα, ποὺ φροντίζει νὰ ἀνταποκρίνεται σωστὰ στὸ χρέος τῆς ἱερωσύνης, τότε βλέπει ὅτι ἡ διαφορὰ ἀνάμεσά τους εἶναι τόση, ὅση ἀνάμεσα σὲ ἓνα βασιλιὰ καὶ σὲ ἓναν ἀπλὸ ἰδιώτη (Περὶ Ἱερωσύνης ΣΤ, 5, Ρ.Γ. τ. 48, σελ. 682).

1. Ἐκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι (Α' Κορ. 15, 23). Καθένας πρέπει νὰ κινεῖται, νὰ ζεῖ καὶ νὰ σκέπτεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ τάγματός του. Π.χ. ὁ ἅγιος Ἀντώνιος τὴν οἰκουμένη ὀλόκληρη ἐστήριζε μὲ τὴν προσευχή του. Μὰ ἦταν ἀπλὸς μοναχός. Καὶ ἔμενε ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. Καὶ ἔκλινε μὲ ταπείνωση τὸ κεφάλι, ὄχι μόνο στὸν πατριάρχη· στὸν κάθε ἀρχιερέα· καὶ στὸν κάθε ἱερέα· ἀλλὰ καὶ στὸν κάθε ἀναγνώστη. Μὰ γιατί; Τί ἦσαν μπροστά του; Τίποτε; Ἴσως καὶ κάτι λιγότερο ἀπὸ «τίποτα»! Ὅμως, ὁ ἅγιος Ἀντώνιος δὲν ἔπαιρνε γιὰ κριτήριό του τὶς πράξεις του καὶ τὶς ἀρετές του. Δέν «ἐμέτρει» τὸν ἑαυτό του. Δέν «ἔπαιρνε» ποτὲ μέτρο κρίσεως τὸν ἑαυτό του καὶ τὶς ἀρετές του. Καὶ πρεσβύτερος μπορούσε τυχὸν νὰ εἶχε γίνει, καὶ ἐπίσκοπος· γιατί ὄχι! Μὰ δὲν ἐμέτρει τὸν ἑαυτό του· καὶ δὲν ἔβγαινε ἔξω ἀπὸ τὸ τάγμα του.

2. Ὅταν ὁ μοναχὸς βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ ἴδιο τάγμα, ἀρχίζει τὸ ξέφτισμα: ἀρχίζουν τὰ «πλήν»· ἀρχίζει ἡ ζημία. Ἡ δική του ζημία· καὶ τῆς Ἐκκλησίας· ποὺ χωρὶς τὴν βίωση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ μέλη της, φτωχαίνει.

Πλοῦτος τῆς Ἐκκλησίας καὶ στολίδι της εἶναι οἱ μοναχοί. Καὶ εἶναι κρίμα νὰ ξεφτᾶνε. Ἡ μοναχικὴ ζωὴ, μὲ κέντρο της τὴν ἀγνότητα, πρέπει νὰ εἶναι ὀλοκάρδια ἔκφραση εὐγνωμοσύνης στὸν Χριστὸ γιὰ τὴν θυσία Του· πρέπει νὰ γίνεται εἰς τιμὴν τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ὅποιος ἔχει τέτοια ἀφιέρωση καὶ τέτοιους λογισμούς, εὐρίσκεται, ὅπως εἶπαμε πιὸ πάνω, στὴν κορυφὴ τῆς ἀφιέρωσης. Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει, ὅτι ἔφθασε· ὅτι ἀνέβηκε ψηλά. Γιατί, «ἐὰν καυχῆσθαι, ἀπώλετο» (ἐ.ἄ.)· γιατί, ἐὰν αἰσθανθεῖ αὐταρέσκεια γιὰ τὸ κατόρθωμά του, καὶ δεχθεῖ τὸν λογισμό του, τὰ ἔχασε ὅλα!...

Μὲ ἄλλα λόγια: ὅσο πιὸ πολὺ ὁ μοναχὸς μετράει ἑαυτόν, καὶ ἐξέρχεται ἔτσι ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ἐπαγγέλματός του, ποὺ εἶναι ἡ ταπείνωση καὶ ἡ μὴ διεκδίκηση πλεονεκτημάτων, τόσο χάνει, τόσο ξεπέφτει· ἔστω καὶ ἂν αὐτὴ ἡ ἔξοδος γίνεται μόνον ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ του.

Τὸ μέτρημα γίνεται πάντοτε. Ἀπὸ τὸν καθένα· μὲ κριτήριό τὸν ἑαυτό του· μὲ μέτρο τὶς ἐμπειρίες του· καὶ μὲ φυσικὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ἐρωτῶν καὶ διερωτώμενος ὑποστέλλει τὴν σημαία τοῦ πνευματικοῦ του ἀγώνα· βρίσκει ἄλλοθι!...

Μέτρο σύγκρισης δὲν εἶναι ὁ κάποιος, ὁ ὅποιος ἄνθρωπος· ἔστω ὁ ἅγιος Μακάριος καὶ ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, ἀλλὰ ὁ Χριστός, ποὺ μᾶς λέγει, ὅτι οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ εἶναι υἱοὶ τῆς ἀναστάσεως (Λουκ. 20, 36), πάντοτε ἀναστημένοι, πάντοτε ὀρθιοί! Ὁ λογισμὸς ποὺ ἐπιτρέπει σὲ μοναχὸ νὰ ὑποτιμᾷ τὸν ἀγώνα ἄλλου, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν δική του ἀβελτηρία, εἶναι δαιμονικός!...

Ἔλεγε ὁ ὁσιος ἀββᾶς Παφνουτίος: «εἰς ὃν ἂν τόπον ἀπέλθῃς, μὴ μετρῆς σεαυτόν». Εἴτε ἔχεις γύρω σου τὶς κορυφὲς ἀγιότητος, εἴτε τὰ ἀπύθμενα βᾶθη τῆς ἀπώλειας, «μὴ μετρῆς ἑαυτόν»!...

3. Πῶς ἀρχίζει τὸ ξέφτισμα;

Μᾶς τὸ λέγει ὁ ἅγιος ἱερομάρτυρας Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος (107 μ.Χ.):

«Εἴ τις δύναται μένειν ἐν ἀγνείᾳ, εἰς τιμὴν τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, μενέτω» (Ἐπιστολὴ πρὸς Πολύκαρπον IV, 2 ΒΕΠ 2, 283, 38-39).

Ἐψιστὴ θεολογικὰ κατοχύρωση ἀφιέρωσης, εἶναι ἡ σύνδεση μὲ τὸν Χριστό. Καὶ μάλιστα μὲ τὴν θυσία Του· μὲ τὴν σάρκα Του, μὲ τὴν ὁποία ἐτελεσιουργήθη ἡ ἐν Σιών μυστικὴ ἱερουργία Του. Ὁποῖος συνειδητὰ μένει ἀγνός, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν πίστη του καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη του στὸν Χριστό γιὰ τὴν ἐν Σιών μυστικὴ ἱερουργία Του, τόσο στὸ Δεῖπνο, ὅσο καὶ στὸν Γολγοθᾶ, αὐτὸς βρίσκεται στὴν κορυφὴ τῆς ἀφιέρωσης. Παρὰ ταῦτα, αὐτός, «ἐὰν καυχῆσθῃται, ἀπώλετο· καί... ἐφθάρται» (ἐ.ἄ.)· τὰ ἔχασε ὅλα! Αὐτός, ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμή παύει νὰ ἔχει κάτι. Ἡ μᾶλλον, ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμή ἔχει ὄχι «σύν», ἀλλὰ «πλὴν». Τὰ ἔχασε ὅλα! Αὐτοπεριφρουρεῖται, περιφρουρεῖ τὸν ἑαυτό του, μόνο ὅταν μένει «ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι»· ὅταν ἔχει ταπεινώση· ὅταν δὲν μετρεῖ ἑαυτόν.

Δίκαια λοιπὸν καὶ θεόσοφα λέγει ὁ Εὐάγριος: «Μακάριός ἐστι μοναχός, ὁ «πάντων περίφημα ἑαυτόν λογιζόμενος» (Λόγος περὶ προσευχῆς, κεφ. ρκ', Ρ.Γ. 79, 1193C). Ὁ μοναχός μένει ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι, ὅταν θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του «πάντων περίφημα» (Α' Κορ. 4, 13). Ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ ἀρχίζει νὰ μετράει τὸν ἑαυτό του, ἀρχίζει νὰ ξεπέφτει, καὶ ὅσο πιὸ πολὺ μετράει τὸν ἑαυτό του, ἔστω στὸν ἔνδον λογισμό του, τόσο ξεπέφτει.

4. Ὅ,τι ἰσχύει γιὰ τὸν μοναχό, ἰσχύει καὶ γιὰ κάθε ἄλλον χαρισματοῦχο.

Ἄς κάμουμε μιὰ τελευταία ἀναφορὰ σὲ κείμενα καὶ σὲ παραδείγματα ὁδηγητικά:

α. Γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γιὰ κάποιους μαθητές του· καὶ σὰν νὰ ἀπαντᾷ ἐπὶ τὸ ἐρώτημα «καὶ τί εἶναι αὐτοί», λέγει: «ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ» (Β' Κορ. 8, 23).

Τί ἦσαν γιὰ τὸν σύγχρονό τους κόσμος; Ἐνα τίποτε! Ἀνθρωπάκια! Τί ἦσαν γιὰ τὸν Θεό; Δόξα Χριστοῦ. Τί πίστευαν γιὰ τὸν ἑαυτό τους; Τί ἄραγε νὰ ἔλεγαν αὐτοὶ γιὰ τὸν ἑαυτό τους, ὅταν ὁ Παῦλος ἔβαζε στὸν ἑαυτό του μηδέν (Α' Κορ. 13, 2· 15, 9);

β. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος συνομιλώντας μὲ Ἑλληνας φιλοσόφους ἔλαβε χάρισμα γλωσσολαλίας καὶ συνομιλοῦσε μαζί τους ἐλληνικά, ἐνῶ δὲν εἶχε ποτὲ μάθει τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα! Καβάλησε τὸ καλάμι; Φαντάσθηκε τὸν ἑαυτό του μεγάλο καὶ χαρισματοῦχο; Ὅχι.

γ. Οἱ ἅγιοι Νικόλαος, Σπυρίδων, Βησσαρίων, Νεκτάριος, ἔκαμαν θαύματα πολ-

λά! Τάχα μεγάλωσαν; Τάχα ψήλωσαν; Τάχα έπαυσαν, στὸν λογισμό τους, νὰ εἶναι ἀνθρωπάκια; Ὁχι! Καί «ἐκτήσαντο τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά· τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια».

δ. Οἱ ὅσοι πατέρες Ἰσαάκιος, Συμεὼν ὁ Στυλίτης, Φαῦστος, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀγωνίσθηκαν γενναῖα κατὰ αἰρέσεων καὶ κακοδιδασκαλιῶν. Ἐέφυγαν γι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ μέτρα τοῦ ἰδίου τάγματος; Ζήτησαν ἀπὸ ἀρχιερεῖς καὶ συνόδους νὰ εὐθυγραμμισθοῦν μαζί τους;

ε. Μοναχοὶ ἀξιώθηκαν καὶ χάριτι Χριστοῦ ἔλαβαν χάρισμα γλωσσολαλιᾶς, χάρισμα διορατικό, χάρισμα προορατικό, χάρισμα ἰαμάτων! Ἐπιτρέπεται, θὰ ἦταν γι' αὐτοὺς ἐπιτρεπτό, νὰ ἐφαντάζονταν ὅτι εἶχαν λάβει τὰ χαρίσματα αὐτὰ «ἰδίᾳ δυνάμει» (βλ. Πράξ. 3, 12); Ἔγιναν, ὑπῆρξαν, καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρο καὶ Ἰωάννη, ποὺ δὲν θέλησαν οὔτε νὰ τὸ διανοηθοῦν;

στ. Μποροῦν οἱ ὅποιοι ἀρχιερεῖς νὰ καμαρώνουν γιὰ τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου; Ἄντανακλοῦν καὶ σ' αὐτοὺς τὰ μεγαλουργήματα ἐκείνων, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἔχουν τὸν ἴδιο ἱερατικὸ βαθμὸ;

ζ. Δικαιοῦνται οἱ ὅποιοι μοναχοὶ νὰ σεμνύνονται γιὰ τοὺς ἀγῶνες τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Χριστοῦ συμμοναστῶν τους; Δικαιοῦνται νὰ κάνουν τοὺς κόπους ἐκείνων καύχημά τους γιὰ διεκδίκηση τιμῶν καὶ ὑπολήψεως; Ὁχι!

Μοναχὸς ἐστὶν ὁ πάντων περιψήφια ἑαυτὸν λογιζόμενος.

Ἰσχύει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν ἀρχιερέα, καὶ γιὰ τὸν ἀρχιεπίσκοπο, καὶ τὸν πατριάρχη; -Πολὺ περισσότερο! Ὅσο πιὸ ψηλὰ στέκει κανεὶς, τόσο πιὸ πολὺ τοῦ χρειάζεται ἡ ταπεινώση. Ὁ Θεὸς «ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεῦτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν» (Α' Κορ. 12, 28). Προκαλοῦν αἴσθησι, ἐντυπωσιάζουν, καταπλήσσουν τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων καὶ τὰ γένη γλωσσῶν. Μὰ ἀπὸ τὰ ἀριθμούμενα χαρίσματα εἶναι τὰ τελευταῖα!...

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἄμπελος τοῦ Χριστοῦ· ἢ ἡ μάνδρα Του. Οἱ Χριστιανοί-μέλη της, εἴτε ἔχουν χαρίσματα, εἴτε ὄχι, εἴτε ἁμαρτωλοὶ εἶναι, εἴτε δίκαιοι, εἶναι κλήματα καὶ πρόβατα. Ὅσο μένουν ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι, ὅσο δὲν ζητοῦν περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔδωκε ὁ Χριστὸς στὸ τάγμα τους, ἐργάζονται θετικά· καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους· καὶ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ· γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου.

Ἄντιπαλότητες στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας δὲν προβλέπονται.

Ὁ παρεκβαίνων σφάλλει. Καὶ ὁ νοῶν νοεῖτω.

Οἱ Ἱστορικῆς Ἀντινομίες*

π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ

ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΕΡΓΟ τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ ἀναγγέλλει τὴν Καλὴ Ἀγγελία. Κάνοντάς το αὐτό, ἀναπόφευκτα προφέρει μιὰ κρίση γιὰ τὸν κόσμο. Τὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι μιὰ κρίση καὶ μιὰ καταδίκη. Ἐπισύρει τὴν προσοχὴ στὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸν κόσμο ὑπάρχει ἀκραία ἔνταση, ἀντίθεση καὶ ἐναντιότητα, διότι τὸ Εὐαγγέλιο «οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», εἶναι ἡ διακήρυξη ἐνὸς κόσμου ποῦ «πρόκειται νὰ ἔρθει». Ἡ Ἐκκλησία δίνει μαρτυρία γιὰ τὴ νέα αὐτὴ ζωὴ, ποῦ φανερώθηκε καὶ ἀποκαλύφθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος. Τὸ κάνει δὲ αὐτὸ ταυτόχρονα μὲ λόγο καὶ πράξη, διότι ἡ ἀληθινὴ ἀγγελία τοῦ εὐαγγελίου ἔγκειται ἀκριβῶς στὴν ἐφαρμογὴ τῆς νέας ζωῆς, στὴν ἀπόδειξη τῆς πίστεως μὲ τὰ ἔργα.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἔνωση ἱεροκληρῶν ἢ μιὰ ἐκπαιδευτικὴ ἑταιρεία, ἢ ἕναν ἱεραποστολικὸ κύκλο. Ἔργο της εἶναι ὄχι μόνον νὰ καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς εἰσάγει (νὰ τοὺς μπεῖ) στὴ νέα αὐτὴ ζωὴ γιὰ τὴν ὁποία δίνει μαρτυρία, διότι τὴν κατέχει αὐτὴ τὴ ζωὴ. Εἶναι πράγματι ἕνα ἱεραποστολικὸ σῶμα καὶ πεδίο δράσεώς της εἶναι ὁ κόσμος ὁλόκληρος. Ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραποστολικῆς της δραστηριότητος δὲν εἶναι νὰ μεταφέρει στοὺς ἀνθρώπους κάποιες πεποιθήσεις ἢ ιδέες, οὔτε νὰ τοὺς ἐπιβάλλει μιὰ καθορισμένη πειθαρχία ἢ ἕνα κανόνα ζωῆς, ἀλλὰ πρὶν καὶ πάνω ἀπ' ὅλα νὰ τοὺς εἰσάγει στὴ νέα αὐτὴ πραγματικότητα, νὰ τοὺς μεταστρέφει, νὰ τοὺς ὀδηγεῖ μέσω τῆς πίστεως καὶ τῆς μετάνοιας στὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ ὥστε νὰ γεννηθοῦν ἐκ νέου ἐν Αὐτῷ, «δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος Ἁγίου». Ἔτσι ἡ διακονία τοῦ Λόγου ὁλοκληρώνεται στὴ διακονία τῶν μυστηρίων.

Ἡ «μεταστροφή» εἶναι ἕνα καινούργιο ξεκίνημα, ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἀκολουθήσει μιὰ μακρὰ καὶ συνεχῆ πορεία. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ὀργανώνει τὴ νέα ζωὴ ὅσων μεταστράφηκαν. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει, ἅς ποῦμε, νὰ δείχνει τὸ νέο τύπο ὑπάρξεως, τὸ νέο τρόπο ζωῆς, τὸν τρόπο τοῦ «κόσμου ποῦ θὰ ἔρθει». Ὁ Θεὸς διεκδικεῖ ὁλόκληρο τὸν ἄνθρωπο καὶ ἡ Ἐκκλησία δίνει μαρτυρία γιὰ τὴν «ὁλοκληρωτικὴ» αὐτὴ διεκδίκηση τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἀποκαλύφθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι ἕνα «καινούργιο δημιούργημα» – καινὴ κτίσις». Γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του μιὰ σταθερὴ θέση μέσα στὰ

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον «Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ», μτφρ. Ἰ. Κ. Παπαδόπουλου, Γέφυρες, Ἄρμος, Ἀθήνα 1999, σσ. 121-127.

όρια του «παλαιού κόσμου». Μ' αυτή την έννοια, ή χριστιανική στάση είναι, θα λέγαμε, πάντοτε «επαναστατική» σε σχέση με τό «παλαιό καθεστώς» αυτού του κόσμου. Καθώς δὲν είναι ἐκ του κόσμου τούτου, ή Ἐκκλησία του Χριστού δὲν μπορεί νὰ εἶναι «ἐν τῷ κόσμῳ» παρὰ σὲ διαρκῆ ἀντίθεση, ἔστω καὶ ἂν ζητάει μόνο τὴ μεταρρύθμιση ἢ τὴν ἀναγέννηση τῆς ὑπάρχουσας τάξης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτεῖ πρέπει νὰ εἶναι ριζοσπαστικὸ καὶ ὀλικό.

Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μέσα στὴν ἱστορία εἶναι βαθιὰ ἀντινομικὰ καὶ αὐτὴ ἢ ἀντινομία ποτὲ δὲν θὰ ἐπιλυθεῖ καὶ δὲν θὰ ξεπεραστεῖ στὸ ἱστορικὸ ἐπίπεδο. Ἡ ἀντινομία αὐτὴ ἐκδηλώνεται στὸ πρακτικὸ δίλημμα, τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ὑποχρεοῦται νὰ ἀντιμετωπίζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς πορείας της μέσα στὴν ἱστορία: Ἡ Ἐκκλησία ἢ θὰ ὀργανωθεῖ ὡς μιὰ κοινωνία κλειστὴ καὶ «ὀλοκληρωτικὴ-αὐταρχικὴ», προσπαθώντας νὰ ἱκανοποιήσει ὅλες τὶς ἀνάγκες τῶν πιστῶν, τόσο τὶς «ἐγκόσμιες» ὅσο καὶ τὶς «πνευματικὲς», χωρὶς νὰ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπάρχουσα τάξη καὶ χωρὶς νὰ θυσιάζει τίποτε στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο, πράγμα ποὺ σημαίνει τέλειο χωρισμὸ ἀπὸ τὸν κόσμο, φυγὴ ἔξω ἀπ' αὐτὸν καὶ ριζικὴ ἄρνηση κάθε ἐξωτερικῆς ἐξουσίας, ἢ θὰ προσπαθήσει νὰ ἐκχριστιανίσει τὸν κόσμο βάζοντάς τον στοὺς κόλπους της, ὑποτάσσοντας ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τούτου τοῦ κόσμου στὸ χριστιανικὸ νόμο καὶ τὴ χριστιανικὴ ἐξουσία, γιὰ νὰ μεταρρυθμίσει καὶ ἀναδιοργανώσει τὴ ζωὴ τοῦ αἰῶνος τους σύμφωνα μὲ τὶς χριστιανικὲς ἀρχές, γιὰ νὰ χτίσει τὴ χριστιανικὴ πολιτεία.

Στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας βρισκουμε τὶς δύο αὐτὲς ἀντίθετες λύσεις: τὴ φυγὴ στὴν ἔρημο καὶ τὴν οἰκοδόμησι τῆς χριστιανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ πρώτη ἐφαρμόστηκε κυρίως ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς, γιὰτὶ ἓνα μοναστήρι δὲν εἶναι κοινωνία καθαρὰ θρησκευτικὴ, ἀλλὰ μᾶλλον μιὰ πλήρης κοινότητα ποὺ διεκδικεῖ καὶ ὀργανώνει ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τῶν μελῶν της. Μερικὲς φορὲς ὁ μοναχισμὸς ἐκκοσμικεύτηκε, κατὰ κανόνα ὅμως παραμένει, ἀκόμη καὶ σήμερα, μιὰ προσπάθεια χριστιανικοῦ μαξιμαλισμοῦ: μιὰ κοινωνία ἀνεξάρτητη, ἀντιτιθέμενη σὲ τοῦτο τὸν κόσμο (πρὸβλ. π.χ. τὴ «μοναστικὴ δημοκρατία» τοῦ Ἁγίου Ὀρους). Ἡ δευτέρη λύση ὑπῆρξε πολὺ γενικότερη στὴν Ἐκκλησία, τόσο στὴν Ἀνατολὴ ὅσο καὶ στὴ Δύση, μέχρις ὅτου ἦρθε ἢ στρατευμένη ἐκκοσμικευσή, ἂν καί, ἀκόμη καὶ στὶς μέρες μας, ἢ λύση αὐτὴ δὲν ἔχασε τὴν ἐλκυστικότητά της γιὰ τοὺς περισσότερους χριστιανούς. Οἱ θεοκρατικὲς αὐτοκρατορίες τῆς Ἀνατολῆς, τὸ Βυζάντιο καὶ ἡ μοσχοβίτικη Ρωσία, ἀποτελοῦν τὰ μεγάλα παραδείγματα αὐτῆς τῆς λύσης: κατ' ἀρχὴν ἐπιχείρησαν νὰ ἐκχριστιανίσουν ὀλόκληρη τὴ ζωὴ, νὰ πραγματοποιήσουν τὸ χριστιανικὸ ἰδεῶδες.

Ξέρουμε πολὺ καλά ὅτι καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη λύση ἀποδείχθηκαν ἀτυχεῖς, διότι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ πᾶνε ὅλοι στὴν ἔρημο, ὁ δὲ ἐκχριστιανισμὸς τῶν αὐτοκρατοριῶν ποτὲ δὲν ἔγινε παρὰ κατ' ὄνομα. Καθένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ προγράμματα εἶναι ἀντιφατικὸ καθεαυτό. Τὸ πρῶτο φέρει μέσα του τὸν πειρασμὸ, ποὺ εἶναι ἐγγενὴς στὶς σέκτες (αἰρετικὲς ομάδες) – δηλαδὴ ὁ «καθολικὸς» χαρακτήρας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος καὶ σκοποῦ ἐπισκιαίζεται ἢ ἀκόμη καὶ ἀπορρίπτεται¹.

Ἐξ ἄλλου ὅλες οἱ ἀπόπειρες ἑνὸς ἄμεσου ἐκχριστιανισμοῦ τοῦ κόσμου, μὲ τὴ μορφή χριστιανικοῦ κράτους ἢ αὐτοκρατορίας, εἴτε παγκόσμιου (ὅπως ἦταν κατ'

ἀρχὴν ἢ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία), εἴτε ἐθνικοῦ (ὅπως ἡ Ρωσία, ἢ ὁποία ὅμως ἰσχυρίζοταν ὅτι εἶναι ἡ «τρίτη Ρώμη», δηλαδή μιὰ παγκόσμια αὐτοκρατορία), ὀδηγήσαν τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησία σὲ μιὰ λιγότερο ἢ περισσότερο ὀξεία ἐκκοσμίκευση. Πρέπει ἐντούτοις νὰ ἀναγνωρίσουμε ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἀτομιστικὴ θρησκεία ποὺ θὰ ἀσχολοῦνταν μόνον μὲ «τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς». Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, δηλαδή μιὰ κοινότητα, ὁ νέος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ οἰκοδομεῖ τὴ συλλογικὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὶς δικές του ἀρχές. Αὐτὴ δὲ ἡ ζωὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χωρίζεται σὲ τμήματα, τῶν ὁποίων μερικὰ θὰ μπορούσαν νὰ διέπονται ἀπὸ ὁποιοσδήποτε ἄλλες ἐτερογενεῖς ἀρχές. Δὲν μπορούμε νὰ ὑπηρετοῦμε δύο κυρίους, ἢ διπλὴ πιστότητα εἶναι μιὰ θλιβερὴ λύση. Ἔχουν ἐπίσης ἐπιζητηθεῖ λύσεις μικτές, συμβιβασμοί: δηλαδή, ἢ μεταβάλαμε τὸ χριστιανισμὸ σὲ μιὰ ἀπλὴ ἀτομιστικὴ εὐσεβεία καὶ στὴν Ἐκκλησία δὲν ἀναζητήσαμε παρὰ μόνον τὴν παρηγοριά – στὴν περίπτωσι ὅμως αὐτὴ δὲν εἶναι μόνον τὸ Κράτος ποὺ χωρίζουμε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τῆς πίστεως ἐκφυλίζεται καὶ μεταβάλλεται σὲ ὄνειροπόλο εὐσεβισμό. Ἡ ἀκόμη θρυμματίζουμε τὴν ἐνότητα τοῦ χριστιανικοῦ ιδεώδους, χωρίζουμε τὶς συμβουλές (*consilia*) ἀπὸ τὶς ἐντολές (*praeccepta*). Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νομιμοποιοῦμε μιὰ διπλὴ ἠθικὴ: τὴ μία γιὰ τοὺς ἀσκητές, ποὺ ἀποβλέπουν στὴν τελειότητα, καὶ τὴν ἄλλη γιὰ τοὺς λαϊκοὺς ποὺ δὲν ἀποβλέπουν καθόλου σ' αὐτήν.

Οἱ ἱστορικὲς αὐτὲς ἀποτυχίες τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν πρέπει ἐντούτοις νὰ κρύφουν τὸν ἀπόλυτο καὶ ἀποφασιστικὸ χαρακτῆρα τοῦ χριστιανικοῦ ιδεώδους, τὸ ὁποῖο προσβλέπει σὲ ἕναν κόσμον ἐξ ὁλοκλήρου χριστιανικό. Τὸ πρόβλημα ὅμως αὐτὸ δὲν ἔχει λύση στὴν ἱστορία, διότι τὸ ιδεῶδες τῆς τελειότητας εἶναι κατ' οὐσίαν ιδεῶδες ἐσχατολογικό. Σὲ ἱστορικὸ ἐπίπεδο μπορούμε νὰ δώσουμε μιὰ ρυθμιστικὴ ἀρχή, ποτὲ ὅμως μιὰ «καταστατικὴ» ἀρχή: μιὰ ἀρχή «διαφοροποίησης» ὅχι μιὰ ἀρχή οἰκοδομῆς. Αὐτὸ δὲν εἶναι χριστιανικὴ ἠττοπάθεια. Ἀντίθετα εἶναι ὁ πιὸ συνεπὴς μαξιμαλισμὸς. Δὲν εἶναι δυνατόν, στὴν ἐποχὴ μας, νὰ ἀντιμετωπίζουμε τὸ ἐνδεχόμενο τῆς μεταστροφῆς ὅλων σ' ἕναν παγκόσμιον μοναχισμό, οὔτε, πολὺ περισσότερο, τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἐπανίδρυσης ἐνὸς Κράτους ὄντως χριστιανικοῦ καὶ παγκόσμιου. Ἡ Ἐκκλησία μένει «ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ» ὡς ἕνα σῶμα ἐτερογενὲς καὶ ἡ ἔντασι εἶναι ἰσχυρότερη ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, καὶ τὴν ἀμφισημία τῆς κατάστασι τὴν αἰσθάνεται ὀδυνηρὰ ὁ καθένας μέσα στὴν Ἐκκλησία. Δὲν μπορούμε λοιπὸν νὰ καταστρώσουμε ἕνα πρακτικὸ πρόγραμμα γιὰ τὸν παρόντα χρόνον, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον ξαναβροῦμε τὸ νόημα τῆς φύσις καὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ χρεωκοπία ὅλων τῶν οὐτοπικῶν ἐλπίδων δὲν μπορεῖ νὰ ἐπισιχίσει τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα καὶ τὴ χριστιανικὴ ἐλπίδα. Ὁ βασιλεὺς ἦλθε, ὁ Κύριος Ἰησοῦς, καὶ ἡ Βασιλεία του θὰ ἔλθει.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Λησμονοῦμε πολὺ συχνὰ τὸν προσωρινὸν χαρακτῆρα τοῦ μοναχισμοῦ. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὁμολογοῦσε ὅτι τὰ μοναστήρια εἶναι ἀπαραίτητα, διότι ὁ κόσμος δὲν εἶναι χριστιανικός. Ἄς τὸν κάμουμε νὰ μεταστραφεῖ καὶ τότε θὰ δοῦμε ὅτι ἡ ἀνάγκη ἐνὸς μοναστικοῦ χωρισμοῦ θὰ ἐκλείψει.

Κατήχηση – Εισαγωγικό σημείωμα

κ. Ἀλεξάνδρου Καριώτογλου

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΕΣ οἱ φορές ποὺ πολλοὶ ἄνθρωποι πλησιάζουν τοὺς ἱερεῖς ἢ ἐμᾶς τοὺς θεολόγους καὶ ζητοῦν νὰ πάντῳ ἀπαντήσεις σὲ ἐρωτήματα καὶ ἀπορίες γύρω ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν λειτουργικὴ πράξη. «Γιατί αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο μέσα στὴν Ἐκκλησία, μέσα στὸ ναό, πῶς μπορῶ νὰ ἀντιμετωπίσω αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ θέμα;». Καὶ αὐτὴ ἡ κίνηση μαρτυρεῖ πόσο λίγο γνωρίζουν, ἂν καὶ χριστιανοί, θέματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν πίστη καὶ τὸν τρόπο ζωῆς ποὺ ἐπιδιώκει ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Δὲν εἶναι ἀφύσικο αὐτό, ἂν ἀναλογισθοῦμε τὸ πῶς ἔχει διαμορφωθεῖ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων στὸν αἰῶνα ποὺ ζοῦμε.

Ὡστόσο τὸ ἴδιο πρόβλημα ἀντιμετώπισε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσία Του. Ὅσοι τὸν πλησίαζαν ἐπιζητοῦσαν νὰ τοὺς κατηχήσει, νὰ κάμει δηλαδὴ νὰ ἀκούσουν μὲ τὰ αὐτιά τους αὐτὸν τὸν καινούριο τρόπο ζωῆς, ποὺ ὑπονοοῦσε μὲ τὴν διδασκαλία Του. Ἀρχικὰ τοὺς φαινόταν παράξενη, ἔπειτα, συνδυάζοντάς τη μὲ τὸν τρόπο ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τους, τοὺς παρακινοῦσε νὰ ἀκούσουν περισσότερο. Ἡ ἀπόφαση νὰ ἀποδεχτοῦν τὸ κήρυγμα τῆς Βασιλείας ἦταν στὸ χέρι τους καὶ μόνο. Ἄλλοι ἐνθουσιάζονταν κι ἄλλοι ἄκουγαν μὲ σκεπτικισμό ὅσα δίδασκε. Ὅλοι ὅμως δέχονταν, ἔστω καὶ σιωπῶντας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς στόχευε στὴν

ἀγιότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ «πῶς ἡ ἀγιότης δὲν ἔγκειται σὲ ἠθικὴ νομιμοφροσύνη ἀλλὰ σὲ τρυφερότητα καρδιάς, ποὺ ὑπερβαίνει κάθε τυπικότητα μεταμορφώνοντας τὸν τρόπο τῆς παραβάσεως σὲ ἔνταση εὐαισθησίας»¹.

Κάνοντας λόγο γιὰ «κατήχηση» δὲν ἐννοοῦμε μόνο τὴν κατήχηση τῶν πρὸς τὸ Βάπτισμα «εὐτρεπιζομένων», ἀλλὰ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ποιμαντικῆς ἐργασίας, τὸ ὁποῖο μεριμνᾷ γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν βαπτισμένων πιστῶν σχετικὰ μὲ τὸ τί καὶ τὸ πῶς, τὴ μετάδοση ἀπὸ τοὺς ποιμένες καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ ἐνὸς ἡθους, ἐνὸς τρόπου ζωῆς, ὅπως τὸν δίδαξε ὁ Κύριος καὶ τὸν βίωσε διαχρονικὰ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ κατήχηση μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια ἐπομένως ἀφορᾷ νέους, γέροντες καὶ παιδιά, τοὺς πάντες. Εἶναι αὐτὸ ποὺ μὲ μεγάλη δόση πικρίας μνημονεῦει ἕνας κληρικὸς προλογίζοντας τὴν ἔκδοση τῶν Κατηχήσεων τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων: «Ὁ σύγχρονος ὀρθόδοξος χριστιανὸς στὴν Ἑλλάδα –ἂν ὄχι καὶ στὴν Ἑλληνικὴ διασπορά– κατὰ κανόνα νηπιοβαπτισμένος καὶ «κατὰ παράδοση» ἀκατήχητος, ζεῖ συντροφιά μὲ τὴν ἄγνοια «τῆς σωζούσης πίστεως» καὶ πεθαίνει παραδομένος σὲ κάποιες συγκεχυμένες καὶ ἀόριστες ἐλπίδες ποὺ τὶς ἔχει στηρίξει σὲ μία-κάποια ἐμπειρικὴ θρησκοληψία, ὅταν αὐτὴ δὲν ἔχει καλυφθεῖ ἀπὸ ἀντιδραστικὸ ἀθεϊστικὸ ἀρνη-

τισμό, πού τότε-πότε παίρνει και τὸ χρώμα τοῦ ἀντικληρικοῦ μίσους ἢ τῆς ψυχοτραυματικῆς πικρίας. Καὶ τοῦτο τὸ παθαίνει, ἐνῶ θὰ μπορούσε (νὰ τὸ θελήσει καὶ νὰ τὸ πετύχει) νὰ ἔχει ἐτοιμασθεῖ γιὰ τὴ ζωὴ τὴν πέραν τοῦ τάφου. «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», ὁμολογοῦμε στὸ Ἱερὸ Σύμβολο τῆς Πίστεώς μας, ἀλλὰ ζοῦμε σὰν ὅλοι καὶ ὅλα νὰ τελειώνουν κάτω ἀπὸ τὴν ταφόπετρα»².

Τὸ πρόβλημα λοιπὸν πού ἀντιμετωπίζουμε στὸν τομέα αὐτὸν εἶναι τεράστιο καὶ χρειάζεται νὰ λάβουμε τὰ μέτρα μας. Δὲν μπορούμε πιά νὰ ζοῦμε «συντροφιά μὲ τὴν ἄγνοια τῆς σωζούσης πίστεως».

Ἡ κατήχησις εἶναι ἀνάγκη νὰ λάβει τὴ θέση πού τῆς ἀνήκει, στὴν πρώτη γραμμῇ. Ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς ποιμένες, «Ποιμαντικὴ δράσις χωρὶς θεολογικὸ θεμέλιο καὶ πατερικὸ ἦθος εἶναι σκέτη παγανιστικὴ ἀγυρτεία» συνεχίζει ὁ παραπάνω κληρικὸς καὶ προσθέτει χαρακτηριστικὰ «τὸ νὰ καυχᾶται κανεὶς γιὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς πασχαλιάτικης «λαμπάδας», εἶναι σὰν νὰ καυχᾶται ὁ τσοπάνος γιὰτὶ κατάφερε νὰ κουρέψει τὰ πρόβατά του, πρὶν τὰ θερίσει ἢ ἀσιτία καὶ ἡ ἀρρώστεια».

Ἀπὸ τὴ σελίδα αὐτὴ θέλουμε νὰ ἀγγίξουμε μὲ ἓνα εὐληπτο τρόπο θέματα κατήχησις καὶ νὰ διαλεχθοῦμε μὲ τοὺς κληρικοὺς ἀναγνώστες καὶ τοὺς συνεργάτες τους πάνω στὶς δυσκολίες πού συναντᾶ κανεὶς σὲ μιὰ τέτοια προσπάθεια.

Κλείνοντας αὐτὸ τὸ μικρὸ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα ἀνατρέχουμε στὴν Προκατήχησις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος ὑπενθυμίζει: «Ἐμεῖς λοιπὸν, οἱ διάκονοι τοῦ Χριστοῦ, ἔχουμε δεχθεῖ καθέναν πού θέλει νὰ προσέλθει στὴν Ἐκκλησία. Κάναμε χρέη, θὰ λέγαμε, θυ-

ρωρῶν καὶ ἀφήσαμε διάπλατα ἀνοιχτὴ τὴν ἐξώπορτα. Δίνεται λοιπὸν εὐκαιρία σὲ σένα νὰ μπεῖς μέσα, ἀκόμα κι ἂν ἔχεις καταλερωμένη ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες τὴν ψυχὴ σου, ἀκόμα κι ἂν ἡ προαίρεσή σου εἶναι βρώμικη. Θεωρήθηκες τελικὰ ἄξιος καὶ μπῆκες στὴν Ἐκκλησία. Γράφτηκε τὸ ὄνομά σου στὸν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων γιὰ τὸ Βάπτισμα. Κάνε μου τὴ χάρη, σὲ παρακαλῶ, καὶ μελέτησε προσεκτικὰ αὐτὸ τὸ σεμνὸ καθίδρυμα τῆς Ἐκκλησίας. Παρατηρεῖς τὴν τάξη, τὸ τυπικὸ, τὴν πίστη καὶ τὴ γνώση τῆς Ἐκκλησίας; Τὴν ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν κειμένων, τὴν παρουσία τῶν ἀφιερωμένων στὸν Θεὸ ψυχῶν, τὴ διδακτικὴ μέθοδο; Σεβάσου λοιπὸν τὸν τόπο καὶ διδάξου ἀπ' ὅσα βλέπεις ἐδῶ. Ἄν ἄλλαξες γνώμη, μπορεῖς νὰ φύγεις τώρα πού σοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία, καὶ μία ἄλλη φορὰ νὰ μπεῖς στὴν Ἐκκλησία μὲ πολὺ καλύτερες προϋποθέσεις»³.

Ἐνα τέτοιο κείμενο, πού ἀπευθύνεται στοὺς ὑποψήφιους γιὰ τὸ Βάπτισμα, σήμερα ἰσχύει τὸ δίχως ἄλλο καὶ γιὰ ὅλους τοὺς βαπτισμένους, ἀφοῦ εἴμαστε «κατὰ παράδοσις» βαπτισμένοι καὶ ἡ ἄγνοια ἀπειλεῖ σταθερὰ τὴν κατανόησις ἀπὸ μέρους μας τῆς οὐσίας τοῦ τρόπου ζωῆς μας μέσα στὴν Ἐκκλησία.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στέλιου Ράμφου, *Τὸ μυστικὸ τοῦ Ἰησοῦ*, ἔκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 2006, σ. 177.
2. Ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ρωμαῖος, *Πρόλογος στὶς Κατηχήσεις Ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων*, ἔκδ. «Ἐτοιμασία» Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1999, σ. 9.
3. Ὁπ.π., σ. 43.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου

κ. Παναγιώτῃ Ἰ. Σκαλτσῆ
Ἄναπλ. Καθηγητῇ Α.Π.Θ.

ΤΟ ΙΔΙΟ ΕΤΟΣ κατὰ τὸ ὅποιο ἔγινε ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔνταξη τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου στὸ Ἐορτολόγιο (πατριαρχική καὶ συνοδική πράξη τῆς 31ης Μαΐου 1955)¹, συντάχθηκε καὶ ἡ πλήρης Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου ἀπὸ τὸν Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γεράσιμο τὸ Μικραγιαννανίτη². Ἡ Ἀκολουθία ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὴ συνεδρία τῆς 5ης Ἰουλίου 1955³ καὶ προφανῶς ἀξιοποιήθηκε κατὰ τὸν πρῶτο ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου (14η Ἰουλίου 1955 «ἐν ἧ μακαρίως πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν») τόσο στὸν πατριαρχικὸ ναὸ προεξάρχοντος τοῦ Δέρκων Ἰωακείμ, ὅσο καὶ στὸ Ἅγιον Ὄρος⁴.

Ἡ πρώτη βεβαίως ἔκδοση τῆς ἐν λόγῳ Ἀκολουθίας, ἡ ὁποία ὅπως εἶναι λογικὸ συνετέλεσε, μὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις, στὴ διάδοση καὶ ἐμπέδωση τῆς τιμῆς στὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ἔγινε στὸ περιοδικὸ Ὁρθοδοξία⁵. Προλογίζει ὁ Ρ. Ι. (Ροδοπόλεως Ἱερώνυμος), μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ποὺ συνέταξε καὶ ἐξέδωσε τὴν πατριαρχικὴ καὶ συνοδική πράξη ἔνταξης τοῦ ἁγίου στὸ Ἐορτολόγιο. Στὸν σύντομο αὐτὸ πρόλογο γίνονται μνεῖα εὐρύτερα τοῦ ὕμνογραφικοῦ ἔργου τοῦ μακαριστοῦ Γερασίμου, τὸ ὅποιο ὡς «εὐλογία τῆς ἐρήμου καὶ χάρι-

σμα ἄνωθεν» ἔρχεται νὰ ἀναδείξει τὴν πνευματικὴ προσφορά τοῦ Μικραγιαννανίτη Ὑμνογράφου.

Ἡ ὡς ἄνω Ἀκολουθία ἐπανεκδόθηκε ἀργότερα στὸ τέλος μιᾶς ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Συμβουλευτικοῦ Ἐγχειριδίου⁶, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀνάτυπο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Σ. Σχοινᾶ στὸ Βόλο τὸ ἔτος 1972⁷. Στὰ ἐν χρήσει Μηναῖα δὲν ἐντάχθηκε ἀκόμη. Κυκλοφορεῖ ὁμως αὐτοτελῶς σὲ πολυτελεῖ ἔκδοση μὲ τὸν Παρακλητικὸ Κανόνα, ἀλλὰ καὶ τοὺς Χαιρετισμούς, πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ποιήματα καὶ τὰ δύο τοῦ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου⁸.

Ὑμνογραφικὲς ἀναφορὲς πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου βρίσκει κανεὶς καὶ στὴ συλλογικὴ Ἀκολουθία ποιηθεῖσα ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου Ὑμνογράφου πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, Ἀθανασίου Νεομάρτυρος, Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Μακαρίου Κορίνθου καὶ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, Θεσσαλονίκη 2002. Στὸ τέλος μάλιστα τῆς Ἀκολουθίας αὐτῆς προστίθενται εἰκοσιτέσσερις οἴκοι στοὺς πέντε Ἀγίους, ὅπου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγκωμίων ὁ μακαριστὸς Γεράσιμος ἀποκαλεῖ τὸν ἅγιο Νικόδημο παιδευτὴ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, γλώσσα θεόσοφο τῶν ὀρθοδόξων διδασκῶν, μοναζόντων κανόνα ἀπλανέστατον, νοῦν

ἐνθεότατον ἐννοιῶν τῶν ὑψηλῶν κ.ἄ.

Στὴν πλήρη ὁμῶς Ἀκολουθία ὑπάρχει ἀπὸ τὸν Ὑμνογράφο ἢ δυνατότητα ἐκτενοῦς ἐξύμνησης τοῦ ἁγίου καὶ πλήρους ἀναφορᾶς στὴν ἀρετὴ καὶ τὴ λαμπρότητα τοῦ βίου του. Ἔτσι γίνεται λόγος γιὰ τὴν καταγωγὴ του, ὡς τῆς νήσου Νάξου τὸ ἐξάιρετον βλάστημα καὶ τοῦ Ἄθω ἢ εὐκοσμία. Ὑμνεῖται ἐπίσης ὡς ὁ νέος καὶ πολύφωτος τῆς Ἐκκλησίας ἀστήρ, τὸ πρυτανεῖον τῶν θείων ἐλλάμψεων καὶ θησαύρισμα ἀληθοῦς θεολογίας. Ἐπαινεῖται ἀκόμη ὡς πρότυπο τῶν μοναστῶν, ὡς ὁ ὑμνογράφος ποὺ ὕμνησε «ὁσίων τὰ εὐκλεῆ κατορθώματα» καὶ ὡς ὁ θεοφόρος γραμματεὺς τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ ποὺ συνέγραψε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἔργα «ἀόρατος πόλεμος» καὶ «κῆπος χαρίτων», τὰ ὁποῖα καὶ μνημονεύονται ἰδιαίτερα.

Γενικότερα ἢ Ἀκολουθία μὲ εὐστοχες ἐκφράσεις ἀποτυπώνει κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο τὴ μορφή τοῦ ἁγίου καὶ τὴ

θέση ποὺ αὐτὴ κατέχει στὴ συνείδηση τῶν πιστῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἁγιολόγιον. Ὁ νεοφανεὶς αὐτὸς μύστης τῆς εὐσεβείας, ὁ ἱερὸς Νικόδημος, ἐπιφανῶς διέπρεψε στὴν κατὰ Θεὸν σοφία, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ κόσμον παιδεία ὥστε δικαίως ἀποκαλεῖται φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ὁρθοδόξων ἐγκαλλώπισμα. Ἀξίως ὁ Ὑμνογράφος τὸν ἀποκαλεῖ «τὸ θεόπνευστον στόμα τοῦ θείου Πνεύματος», καὶ καλεῖ τῆς Ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα νὰ σαλπίζει «ἐν σάλπιγγι ἁσμάτων», νὰ χορεύσει ἐόρτια, νὰ ἀνυμνήσει «τὸν τῆς Ὁρθοδοξίας νεόφωτον φωστῆρα, τῆς σοφίας τὸν θησαυρόν, τῶν ἀρετῶν τὸ ταμεῖον, τὸ τοῦ Παρακλήτου στόμα, τὴν στήλην τῶν σεμνῶν ἡθῶν, τὴν θεόφθογγον τῶν θεολόγων γλῶσσαν, τὸν θεαυγῆ τῆς ἐγκρατείας λύχον, τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων λύραν, καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν ὁδηγὸν ἔνθεον» (Δοξαστικὸ τῶν Αἵνων).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἡ σχετικὴ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ πράξις ἢ ὁποῖα ἐκδόθηκε ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρα δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ *Ὁρθοδοξία* 30 (1955) 388-392. Βλ. καὶ Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη (Πρωτ.), *Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καὶ τὸ λειτουργικὸ του ἔργο*, ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1998, σσ. 47-54. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (1749-1809). Ἡ ἔνταξις αὐτοῦ εἰς τὸ Ἐορτολόγιον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», ἐν *Ἐπιστημονικῇ Παρουσίᾳ Ἐστίας Θεολόγων Χάλκης*, τόμ. Ε', ἐν Ἀθήναις 2002, σσ. 567-589.
2. Περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ μακαριστοῦ Γερασίου βλ. Γεωργίου Χ. Χρυσοστόμου, *Ὁ Ὑμνογράφος Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης καὶ οἱ Ἀκολουθίες του σὲ Ἀγίους τῆς Θεσσαλονίκης*. Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου του, Ὁργανισμὸς Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης, Θεσσαλονίκη 1997. Ἰ. Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας, *Ὑμνήτωρ. Τόμος Ἀναμνηστήριος Γέροντος Γερασίου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου*, Βέροια 2001.
3. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, ὁ.π., σσ. 578-579.
4. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, ὁ.π., σσ. 579.
5. 31 (1956) 185-303.
6. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, *Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, ἦτοι περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων*, ἐκδ. Σ. Σχοινᾶ, ἐν Βόλῳ 1969, σσ. 217-235.
7. Βλ. Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη, ὁ.π., σσ. 52-53.
8. Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, Ἀθήνα 1989.

‘Ο πόνος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ πόνος ὁ δικός μας

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
ἐφημ. Ἰ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν

Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Ἡ θέση τῆς Κυριακῆς στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔτος
2. Ἀναγγελία τοῦ θέματος καὶ ἀναφορά στὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἀφοροῦν στὸ θέμα

1 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, σήμερα, Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀκούσαμε μία περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τὴ συζήτηση ποὺ ἔκανε ὁ Χριστὸς μὲ τὸν μαθητὴ του τὸν Νικόδημο.

2 Ὁ Χριστὸς θύμισε στὸν Νικόδημο τὸ ἐπεισόδιο ἐκεῖνο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ βρισκόταν στὴν ἔρημο καὶ ἀντιμετώπιζε τὸν μεγάλο κίνδυνο ἀπὸ τὰ φαρμακερὰ φίδια, τότε ποὺ ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν ἐντολὴ στὸν Μωυσῆ νὰ ὑψώσει πάνω σὲ κοντάρι τὸ χάλκινο φίδι. Ὅποιος κοιτάγε πρὸς τὸ φίδι καὶ τὸ ἔβλεπε αὐτὸς ἀπαλλασσόταν ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ γλίτωνε ἀπὸ τὸν θάνατο ποὺ τοῦ προκαλοῦσαν τὰ φίδια. Κι ὁ Χριστὸς εἶπε στὸν Νικόδημο: «Ἔτσι κι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, δηλαδή ἐγὼ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, πρέπει νὰ ἀνεβῶ, νὰ ὑψωθῶ, ὅπως ὑψώθηκε τὸ φίδι πάνω στὸ κοντάρι τοῦ Μωυσῆ, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ζήσει ὁ κόσμος». Δηλαδή, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ κόσμος νὰ γλιτώσει ἀπὸ τὸν πόνο καὶ ἀπὸ τὸν θάνατο, πρέπει νὰ μὲ κοιτάει σταυρωμένο. Ὁ Χριστὸς εἶπε

στὴ συνέχεια: «Τόσο πολὺ ἀγάπησε ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε παρέδωσε στὸν θάνατο τὸν μονογενῆ του Υἱό, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ ὅποιος πιστεύει σ’ αὐτὸν ἀλλὰ νὰ ἔχει ζωὴ αἰώνια».

Β. ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Ἐξήγηση τῆς ὑψώσεως
2. Ὁ πόνος τοῦ ἀνθρώπου γίνεται πόνος τοῦ Θεοῦ

1 Ὅταν ἀκοῦμε τὴ λέξη «ὑψωση», τὸ μυστὸ μας πάει σὲ δυὸ πράγματα. Τὸ πρῶτο εἶναι ὅτι κάποιος ὑψώνεται, δηλαδή ξεχωρίζει μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος, καὶ ἐνῶ πρῶτα δὲν φαινόταν, τώρα ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἀπὸ παντοῦ κι ἀπ’ ὄλο τὸν κόσμον. Ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε δημόσια, μπροστὰ σὲ ὄλο τὸν κόσμον, μπροστὰ στὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ὄχι σὲ κάποια ἀπόμερη γωνιὰ τῆς γῆς. Βλέπετε, εἶναι «παγκόσμιος» ἡ Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐπειδὴ ὑψώνεται μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Μπροστὰ στοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς δαίμονες. Φαίνεται ἀπὸ παντοῦ καὶ ξεχωρίζει ἀπ’ ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Καὶ τὸ δεύτερο εἶναι ὅτι ὅταν ἀκοῦμε αὐτὴ τὴ λέξη ξέρουμε ὅτι αὐτὴ συνδέεται μὲ τὸν ὀδυνηρὸ θάνατο τοῦ Χριστοῦ πάνω στὸν Σταυρὸ καὶ ἄρα μὲ τὸν πόνο.

Ἡ ὕψωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πάνω στον Σταυρὸ σημαίνει τὸ μέτρο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Χριστὸς εἶπε ὅτι «δεῖ ὑψωθῆναι», πρέπει ὁπωσδήποτε «νὰ ἀνεβῶ στον Σταυρό». Πρέπει αὐτὸ νὰ γίνει, εἶναι μέσα στὸ σχέδιο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Δὲν φτάνει δηλαδή ὅτι κατέβηκε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ, δὲν φτάνει ὅτι ἀνελήφθη στὸν οὐρανὸ πάλι καὶ σὰν ἄνθρωπος, πρέπει νὰ ὑψωθεῖ, πρέπει νὰ σταυρωθεῖ, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ κόσμος νὰ γλιτώσει ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατο.

Ὁ Ἀπόστολος, περιγράφοντας τὴ σταύρωση τοῦ Χριστοῦ, χρησιμοποιεῖ ἓνα πολὺ τολμηρὸ ρῆμα. Λέει ὅτι ὁ Χριστὸς «ἔμαθε ἀφ' ὧν ἔπαθε». Ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Χριστός, ὁ Παντοκράτωρ, αὐτὸς ποὺ τίποτα δὲν τοῦ διαφεύγει ἀπὸ τὴ γνώση του, κάτι τοῦ ἔλειπε, κάτι δὲν ἤξερε, κάτι ἔμαθε. Κι αὐτὸ τὸ ἔμαθε πάνω στον Σταυρό. Ἔμαθε τὸν πόνο τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλοῦ πάλι ὁ ἴδιος Ἀπόστολος λέει ὅτι ἔπρεπε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ φτάσουμε στὴ σωτηρία, «διὰ παθημάτων». Ἔμαθε λοιπὸν ὁ Χριστὸς πάνω στον Σταυρὸ τὸν πόνο τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ Θεὸς ὀδήγησε τὸν Χριστό, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, δηλαδή μὲ τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ, στὴν ὀλοκλήρωση τοῦ ἔργου του, στὴ σωτηρία μας.

Βλέπετε ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἤξερε τὸν πόνο τῶν ἀνθρώπων. Πῶς τάχα ἔβλεπε καὶ βλέπει ὁ Θεὸς τὸν κόσμο; Συναντοῦμε συνέχεια στὴ Γραφὴ τὸ πῶς ὁ Θεὸς βλέπει τὸν κόσμο. Καὶ ξέρουμε βέβαια ὅτι ὅταν δημιουργοῦσε ὁ Θεὸς τὸν κόσμο, μετὰ ἀπὸ κάθε δημιούργημα, ἔλεγε παρατηρώντας το ὅτι αὐτὸ ποὺ δημιούργησε ἦταν «καλὸ λίαν», ἦταν πάρα πολὺ ὁμορφο, πάρα πολὺ καλό. Γι' αὐτὸ κι ὁ

Θεὸς ἔβλεπε τὸν κόσμο καὶ τὴ δημιουργία μὲ χαρά. Μετὰ ὅμως τὴν ἔξοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν παράδεισο, ἡ ματιὰ τοῦ Θεοῦ γίνεται διαφορετικὴ. Ἄν κανεὶς μετρήσει τὶς μαρτυρίες τῆς Ἀγίας Γραφῆς ποὺ ὁ Θεὸς μιλάει γιὰ τὸ πῶς βλέπει τὸν κόσμο, θὰ δεῖ ὅτι σχεδὸν παντοῦ ὁ Θεὸς βλέπει τοὺς ἀνθρώπους μὲ πόνο. Καὶ μόνο τὴν πρώτη νὰ πάρουμε... Λίγο πρὶν γίνει ὁ κατακλυσμὸς, ὁ Θεός, διαβάζουμε στὴ Γένεση, εἶδε τὸν κόσμο. Κι ὅταν εἶδε τὸν κόσμο, «μετάνιωσε ποὺ εἶχε δημιουργήσει τὸν ἄνθρωπο στὴ γῆ καὶ λυπήθηκε κατάκαρδα». Λυπήθηκε κατάκαρδα γιὰ τὸν κόσμο. Ἔνας παλιὸς ζωγράφος θέλησε νὰ ζωγραφίσει τὸν κόσμο ὅπως τὸν βλέπει ὁ Θεὸς καὶ σκέφτηκε νὰ τὸν ζωγραφίσει νὰ φαίνεται ἀπὸ ψηλὰ μὲ μιὰ γραμμὴ στὸν ὀρίζοντα καὶ μὲ ἓναν πόνο ἐσωτερικὸ καὶ βαθύ. Ὁ Θεὸς ἔβλεπε τὸν κόσμο πάντοτε μὲ πόνο. Ἀλλὰ ὅμως πάνω στον Σταυρὸ γνώρισε ὁ ἴδιος τί εἶναι ὁ πόνος τῶν ἀνθρώπων. Γι' αὐτὸ, ὅπως εἶπαμε, ὁ Ἀπόστολος χρησιμοποιεῖ αὐτὲς τὶς λέξεις. «Ἔμαθε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἔπαθε». «Τὸ ἔργο του ὀλοκληρώθηκε μὲ τὸ πάθος». Χωρὶς αὐτὰ, χωρὶς δηλαδή νὰ προσλάβει καὶ νὰ βιώσει αὐτὸ τὸν πόνο, ἦταν ἀδύνατο νὰ γίνει σὰν ἐμᾶς, νὰ βρεθεῖ κοντά μας.

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

1. Γενικὰ περὶ τῆς ἀντιμετώπισης τοῦ πόνου
2. Τὸ ἐρώτημα
3. Ἡ ἀπάντηση

Ἄ Δὲ θέλει συζήτησις τί σημαίνει γιὰ μᾶς ὁ πόνος. Οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ζυμωμένοι μὲ τὸν πόνο. Μὲ τὸν πόνο τὸν

δικό μας και τὸν πόνο τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Μὲ τὸν πόνο ποὺ ζοῦμε οἱ ἴδιοι ἐξαιτίας τῶν δικῶν μας εὐθυνῶν και ἐξαιτίας τῶν εὐθυνῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐξαιτίας τῶν συνθηκῶν ζωῆς σὲ αὐτὸν τὸν κόσμο. Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γεμάτη πόνο και κανένας δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ. Ὁ τρόπος ποὺ τὸν ἀντιμετωπίζουμε καθορίζει τὴ σχέση μας μὲ τὸν Θεό, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους και τὸν ἑαυτό μας. Ποῦ ὀδηγεῖ ὅμως ὁ πόνος τοὺς ἀνθρώπους; Συνήθως μπορεῖ κανεὶς νὰ διακρίνει δυὸ καταστάσεις ποὺ ὀδηγοῦνται οἱ ἀνθρωποι μέσα στὸν πόνο. Ὁ πρῶτος εἶναι νὰ βυθιστοῦν σὲ αὐτόν. Νὰ τοὺς γίνεи καθημερινὴ ζωὴ και ἀναπνοὴ και αἴσθησις ὁ πόνος. Νὰ μὴ βλέπουν τίποτε ἄλλο παρὰ μόνο αὐτόν. Εἶναι ἀπὸ τὰ χειρότερα ποὺ μποροῦν νὰ συμβοῦν στὸν ἀνθρωπο. Ὁ ἀνθρωπος χάνει κάθε δυνατότητα γιὰ ὁποιαδήποτε θετικὴ δραστηριότητα, μαραίνεται, παύει νὰ ὑπάρχει. Ἄγνοεῖ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Βρίσκεται σὲ συνεχῆ ἀπελπισία. Ὀλόκληρες κοινωνίες πολλές φορές, γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν ἱστορία, βυθίστηκαν σὲ αὐτὴ τὴν κατάστασις τοῦ πόνου. Μαράθηκαν και πέθαναν ἀνθρωποι και κοινωνικὰ σύνολα.

Ἵπάρχει και ἡ ἄλλη κατάστασις τοῦ πόνου, ὅταν ὁ ἀνθρωπος ἀγνοεῖ τὸν πόνο, θέλει νὰ τὸν ἀγνοήσει, κάνει σὰν τὴ στρουθοκάμηλο ποὺ βάζει τὸ κεφάλι τῆς στὴν ἄμμο γιὰ νὰ μὴ βλέπει, προσπαθεῖ νὰ βγάλει τὸν πόνο ἀπὸ τὴ ζωὴ του, και τότε βέβαια συμβαίνουν ἄλλα πράγματα. Ὁ ἀνθρωπος γίνεи ἀνάληγτος, ἡ καρδιά του δὲν καταλαβαίνει, παύει αὐτὴ νὰ λειτουργεῖ μὲ συμπόνια, ἀποξηραίνεται και ἀπονεκρώνεи. Ки ὅπως λέει ὁ σοφός, ὁ ἀνθρωπος ποὺ δὲν πόνεσε δὲν ἔχει καλοσύνη, ἀγριεύει, γίνεи

σκληρὸς στὸν ἑαυτό του και στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Και οἱ δυὸ καταστάσεις ὑπάρχουν μπροστά μας. Μποροῦν νὰ μᾶς διαλύσουν, νὰ μᾶς κάνουν ἕνα ράκος, νὰ παύσουμε νὰ ἔχουμε πρόσωπο και νὰ ὑπάρχουμε.

Ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπε σήμερα: «ἐλάτε και κοιτάξτε ἐμένα καρφωμένο πάνω στὸν Σταυρό». Γιατί τὸ εἶπε αὐτὸ ὁ Χριστὸς; Ἐμεῖς οἱ ἀνθρωποι ξέρομε, και πρὶν ἀκόμη ἔρθει ὁ Χριστὸς, ὅτι ἂν κάποιος καθήσει δίπλα μας, ἂν γίνεи ἕνα μὲ ἐμᾶς, ἂν πάρει τὴν εἰκόνα τὴ δικὴ μας, στὸν πόνο ποὺ περναῖμε, τότε ἐκεῖνος ὁ ἀνθρωπος γίνεи σὲ μᾶς ἀγαπητός. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἦρθε και πῆρε τὸ δικό μας πρόσωπο. Πῆρε τὴ δικὴ μας εἰκόνα στὴν κατάστασις τοῦ πόνου. Ὅταν ἐμεῖς εἴμαστε ἀπογοητευμένοι, ὅταν εἴμαστε τσακισμένοι, ὅταν δὲν βλέπουμε μπροστά μας καμιά ἐλπίδα. Μὲ αὐτὴ τὴν εἰκόνα ἀνέβηκε στὸν Σταυρό, ὑψώθηκε, καρφώθηκε, πόνεσε και πέθανε. Μᾶς λέει λοιπὸν: ἐλάτε, κοιτάξτε ἐμένα πὼς βρίσκομαι ἐκεῖ πάνω και τότε τὰ πράγματα θὰ ἀλλάξουν γιὰ σᾶς, και ὁ πόνος θὰ πάψει νὰ ἔχει αὐτὲς τὶς διαλυτικὲς συνέπειες μέσα σας. Γιατί αὐτὸ ποὺ κάνω ἐγὼ δὲν εἶναι μόνο ὅ,τι μπορεῖ νὰ κάνει ἕνας ἀνθρωπος γιὰ σᾶς, εἶναι κάτι πέρα ἀπὸ αὐτό. Ἐγὼ ἦρθα, ἔγινα ἀνθρωπος, πῆρα τὸ δικό σας πρόσωπο, τὸ πῆρα μὲ τέτοιο τρόπο ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει. Ἐγὼ δὲν προσπάθησα νὰ μοιάζω σὲ σᾶς και στὸν πόνο σας. Ἐγὼ ἔγινα ὁ ἴδιος σὰν και σᾶς και πόνεσα τὸν δικό σας πόνο. Ἡ στάσις μου δίπλα σας και ἡ παρουσία μου εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ Χριστὸς εἶπε: «Πρέπει ἐγὼ νὰ ὑψωθῶ και πρέπει νὰ μὲ κοιτάξετε ὅσοι πιστεύετε σὲ ἐμένα, ὅπως κοίταξαν οἱ

Ἰσραηλίτες στήν ἔρημο τὸ φίδι καὶ σώ-
θηκαν ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατο». Γιατὶ πίσω ἀπὸ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ κρύβεται ἡ Ἀνάστασή του, ποὺ εἶναι ἀντίδοτο στὰ διαλυτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου.

3 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, λέει ὁ προφήτης Ἡσαΐας –γιὰ νὰ μείνουμε στήν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀφοῦ ὀλόκληρη ἡ Κυριακή πρὸ τῆς Ὑψώσεως μᾶς μιλάει γιὰ τὸν Σταυρὸ μέσα ἀπὸ εἰκόνες, γεγονότα καὶ παραστάσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης– στήν Προφητεία ποὺ διαβάζουμε τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ τὸ πρωί, ὅτι ὅσο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστός, βρίσκεται πάνω στὸν Σταυρό, ἡ κατάσταση τοῦ προσώπου του εἶναι τέτοια ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν δεῖ ἄνθρωπος. Οἱ ἄνθρωποι γυρίζουν ἀλλοῦ τὰ μάτια τους, γιατί δὲν ξεχωρίζει ἄν εἶναι ἄνθρωπος ἢ πληγῆ ἄνθρώπου... Ἐνῶ εἶναι τέτοια ἡ μορφή του καὶ τόσο μεγάλη ἢ παραμόρφωσή του, ταυτόχρονα αὐτὸς ὁ πληγωμένος ἄνθρωπος εἶναι ἔλκυστικός καὶ ὠραῖος. Κι ὅσο δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν δεῖ, τόσο πιὸ πολὺ οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται σὲ ἔκσταση γι' αὐτόν, «ὄν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σὲ πολλοί». Ὅσο δὲν μποροῦν νὰ κοιτά-

ζουν στὸ πρόσωπό του, τόσο αὐτὸ γίνε-
ται ἔλκυστικό, ὅσο τὸ ἀποφεύγουν τόσο τὸ ἐπιζητοῦν, ὅσο ἄσχημο φαίνεται, τόσο ὁμορφο μοιάζει. Οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐπιθυμοῦν ἀκόμα περισσότερο, τὸν ἀγαποῦν ἀκόμα πιὸ πολὺ, γιατί ἐκεῖ βλέπουν τὸν ἑαυτό τους, τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό τους, ἐκεῖνον ποὺ θέλει νὰ γλιτώσει ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὸν θάνατο καὶ νὰ γίνεῖ ἀληθινὸ παιδὶ τοῦ Θεοῦ.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. Περίληψη τῶν προηγουμένων
2. Προτροπὴ

1 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, σήμερα, ποὺ ἔτοιμαζόμαστε κι ἐμεῖς νὰ γιορτάσουμε τὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀκούσαμε ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ σταυρωθεῖ κι ὅτι τόσο πολὺ ἀγαπάει ὁ Θεὸς τὸν κόσμο ποὺ παρέδωσε τὸν μονάκριβο Υἱό του στὸ θάνατο γιὰ χάρι μας. Ὁ Χριστὸς πῆρε πάνω του τὸν δικὸ μας πόνο καὶ τὸν ἔκανε δικό του.

2 Ἄς βάλουμε καλὰ στὸ μυαλό μας καὶ στήν καρδιά μας τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ὅτι πρέπει νὰ τὸν κοιτᾶμε καρφωμένο πάνω στὸν Σταυρό. Ἀμήν!

Τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ φαινόμενο τῶν αἱρέσεων

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου, Δρος Θ.
ἐφημ. Ἰ.Ν. Ἁγ. Θεράποντος Ζωγράφου, Ἰ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ τῶν αἱρέσεων ἀποτελεῖ ἓνα φαινόμενο τὸ ὁποῖο εἶναι παρὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο ἱστορικὸ βηματισμὸ τῆς Ἐκκλησίας στὴν πορεία της γιὰ τὸν Εὐαγγελισμό τοῦ κόσμου. Εἶναι ἓνα φαινόμενο ποῦ ἤδη ἀπὸ τὰ ἀποστολικὰ χρόνια θεωρεῖται ὡς μία ἔκφραση τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνομίας (Β΄ Θεσ. 2, 7).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ στὰ ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας περιγράφονται βασικὲς παράμετροί του, ἀλλὰ καὶ οἱ σοβαρὲς σωτηριολογικὲς συνέπειες αὐτοῦ τοῦ φαινομένου (Α΄ Τιμ. 1, 19. Β΄ Πέτρ. 2, 1). Ὅρισμένα ἀπ' αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά του, τὰ ὁποῖα διαχρονικὰ ἐμφανίζονται στὶς ποικιλῶνυμες αἱρέσεις, θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐπισημάνουμε στὴ συνέχεια.

α) Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ ἀποτελεῖ μυστήριον, τὸ ὁποῖο ὑπέρχεται τοῦ χρόνου. Ἡ κάθε αἵρεση ἀντιθέτως ἀποτελεῖ χωροχρονικὸ μὶορφωμα, ἐπιλογὴ καὶ δημιουργημα μὲ μία ἀμφίδρομη ἱστορικὴ ἀσυνέχεια.

β) Γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη μας ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι μία ἀφηρημένη ἔννοια ἢ μιὰ διανοητικὴ σύλληψη. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πρόσωπον. Εἶναι τὸ πάνσεπτον πρόσωπον τοῦ Θεανθρώπου (Ἰωάν. 14, 6). Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὸ σῶμα Του,

εὐαγγελίζεται τὸ Χριστό, μεταδίδει τὸ Χριστό, ζεῖ τὸ Χριστό, παραδίδει τὸ Χριστό καὶ τὸ εὐαγγέλιό Του, ὄχι ὡς ἰδεολογία, ἀλλὰ ὡς ἐμπειρικὸ γεγονός, ὅπως τὸ ἔζησαν (Α΄ Ἰωάν. 1, 1- 4) καὶ «καθὼς παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου» (Λουκ. 1, 2).

Ἀντιθέτως ἡ αἵρεση ἐπιλέγοντας, ἀπορρίπτοντας, προσθέτοντας ἢ ἀφαιρώντας ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θείας Ἀποκαλύψεως παραμορφώνει τὴν ἀλήθεια, παραμορφώνει δηλαδὴ τὸ Χριστό. Πολὺ χαρακτηριστικὰ ἐπισημαίνει σχετικὰ ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Καὶ γὰρ οἱ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τῆς ἀληθείας εἰσί, καὶ οἱ μὴ τῆς ἀληθείας ὄντες οὐδὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εἰσί» (Ἀναίρεσις γράμματος Ἰγνατίου, 3).

γ) Περιγράφοντας ὁ ἅγ. Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου τὶς σωτηριολογικὲς συνέπειες τῆς εἰσόδου ἐνὸς χριστιανοῦ σὲ μία αἱρετικὴ ομάδα, μέσα ἀπὸ τὴ λατρευτικὴ πράξη καὶ τὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπισημαίνει μεταξὺ τῶν ἄλλων, κατὰ τρόπο ἐξόχως ρεαλιστικὸ τὰ ἔξῃς: «Ὡς γὰρ βαπτισθεὶς εἰς Χριστὸν Χριστὸν ἐνεδύσω, οὕτως ἀποδημήσας ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας Χριστὸν ἐξεδύσω» (Κατὰ Ἀποτακτικῶν ἢ Γεμελλιτῶν,

7). Ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἀποτελεῖ οὐσιαστικὰ ἀπέκδυση τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχει κάτι πιὸ ὀδυνηρὸ γιὰ κάποιον Χριστιανό; Νομίζουμε ὄχι.

δ) Πολλὲς φορές μέσα στὴν ἱστορία διαπιστώνουμε διαιρέσεις ἐπὶ διαιρέσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων αἰρετικῶν κινήσεων. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποκαλύπτει μία ἀκόμα πνευματικὴ νοσογόνο ἐστία τοῦ χώρου. Αὐτὴν τὴν περιγράφει πολὺ παραστατικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν ἐπισημαίνει ὅτι τὸ δέντρο τῆς αἵρέσεως «τὸ ἐφύτευσε μὲν λογισμῶν ἄκαιρος περιέργεια, ἐπότισε δὲ ἀπονοίας τύφος, ἠῤῥηξε δὲ φιλοδοξίας ἔρω» (PG 48, 719).

ε) Δὲν ὑπάρχουν μικρὲς ἢ μεγάλες αἵρέσεις, μικρὴ ἢ μεγάλη ἀπόκλιση ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλία. Ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι ποτὲ θέμα ποσότητας. Ἡ Ὀρθόδοξη πίστη μας, τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἓνα καὶ μοναδικὸ μέγεθος ποὺ δὲν τεμαχίζεται. Ἐπισημαίνει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Καθάπερ ἐν τοῖς βασιλικοῖς νομίμασιν ὁ μικρὸν τὸν χαρακτῆρα περικόψας, ὅλον τὸ νόμισμα κίβδηλον εἰργάσατο, οὕτω καὶ ὁ τῆς ὑγιοῦς πίστεως καὶ τὸ βραχύτατον ἀνατρέψας, τῷ παντὶ λυμαίνεται ἐπὶ τὰ χείρονα προῖων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς» (PG 61, 622).

στ) Ἡ κάθε αἵρεση ἀποτελεῖ ὡς πρὸς τὴν ἀφετηρία ἐκκίνησής της ἐπανάληψη τῆς ἰδίας ἐκείνης ἀρχέγονης πειρασμικῆς προσβολῆς. Ἀποτελεῖ μία ἄλλη πίστη, μία ἄλλη στάση ζωῆς, τὴν ὁποῖαν ὅπως λέγει ὁ ἅγ. Εἰρηναῖος Λυῶνος «οὔτε

προφῆται ἐκήρυξαν, οὔτε ὁ Κύριος ἐδίδαξεν, οὔτε ἀπόστολοι παρέδωσαν» (Ἐλεγχος ψευδωνύμου γνώσεως 8, 1). Πρόκειται γιὰ τρόπο ζωῆς ποὺ βρίσκεται ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συντεταγμένων. Εἶναι δρόμος ποὺ ὁ κάθε αἰρετικὸς τὸν διανύει κατὰ τρόπο ἀδιάκριτο καὶ ἀπληροφόρητο, γιὰτὶ πείστηκε μὲ τὴν ὑπόσχεση πάλι μιᾶς ἄπονης καὶ ψευδεπίγραφης σωτηρίας.

ζ) Τελειώνοντας τὶς λίγες αὐτὲς ἐπισημάνσεις μας θὰ θέλαμε νὰ σταθοῦμε σὲ μία ἀκόμα. Ἡ Ἐκκλησία παραμένει ὡς σῶμα Χριστοῦ ὁ μοναδικὸς χώρος θεραπείας τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς καὶ ἐργαστήριο ἀγιότητας. Στὰ πρόσωπα τῶν ἀγίων τῆς ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ πρότασή της γιὰ τὴν πρόσληψη καὶ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου, εἶναι ὄχι οὐτοπική, ἀλλὰ ἐμπειρικὴ πρόταση ζωῆς, ὁ μόνος ἀσφαλῆς τρόπος γιὰ νὰ καταστεῖ κάθε ἄνθρωπος καινὴ ἐν Χριστῷ κτίση (Β' Κορ.5, 17).

Ἐναντιότως, ἡ κάθε αἵρεση, ὡς σύστημα πλάνης, στερεῖται ἀκριβῶς τὸν τρόπο θεραπείας τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς ποὺ φανέρωσε ὁ Χριστὸς καὶ τὸν βλέπουμε στὴν ἀγιοπνευματικὴ ἄθληση καὶ στὸ χριστομίμητο ἦθος τῶν ἀγίων μας. Ἡ κάθε αἵρεση, ἐπειδὴ ἀγνοεῖ αὐτὴ τὴν μεταμορφωτικὴ διαδικασία καὶ τὶς θεμελιώδεις καὶ ἀπαράβατες προϋποθέσεις τῆς γιὰ τὸν κατὰ Χριστὸν δοξασμὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀντικαθιστᾷ μὲ τὰ δικά της ἰδεολογήματα, μὲ τὴν ψευδαἰσθησιμὴ αὐτάρεσκῆς στιγμιαίας σωτηρίας, ποὺ ἐκφράζεται ὡς μιὰ ἀτομικὴ εὐσεβιστικὴ πρακτικὴ.

Για τὰ πανηγύρια

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ

Ἱ.Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου, Ἱ. Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

ΟΙ ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ τῶν ναῶν μας ἀποτελοῦν κορυφαίες στιγμές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Μᾶλλον προορίζονται νὰ ἀποτελοῦν στιγμές αἰχμῆς γιὰ τὴν πνευματικὴ πορεία κάθε μέλους τῆς τοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Γιὰ τὶς πανηγύρεις ἔπρεπε νὰ ἰσχύει ὁ πνευματικὸς ἐκεῖνος νόμος, κατὰ τὸν ὁποῖο οἱ εὐλογίες τῆς Χάριτος πρὸς τὴν εὐλαβῆ ἀγωνιζομένη ψυχὴ πολλαπλασιάζονται, ὡς ἔκτακτο δῶρο τοῦ βασιλέως Χριστοῦ καὶ τοῦ τιμωμένου ἀγίου Του.

Ποιά εἶναι σήμερα ἡ κατάσταση τῆς πραγματικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι τῆς ιδεατῆς καὶ ἀνύπαρκτης; Θὰ ἀφήσουμε ἕναν ἀδελφό μας ἐπιστολογράφο νὰ τὴν περιγράψει:

«Καλὸ θὰ ἦταν νὰ γραφοῦν κάποτε δυὸ λόγια γιὰ τὸν «ἐμπαιγμὸ» ποὺ ὑφίστανται οἱ Ἅγιοι καὶ ἡ Παναγία μας τὶς ἡμέρες ποὺ πανηγυρίζουν οἱ ναοὶ ποὺ ἔχουν ἀφιερωθεῖ σ' αὐτούς. Ἴσως δὲ νὰ τὸ ἔχεις καὶ σὺ προσέξει, ὅμως ὀφείλω νὰ σοῦ τὸ ἐπισημάνω, ὅτι τὴν ἡμέρα τῆς πανηγύρεως, ἰδιαίτερα τῶν μεγάλων ἐνοριῶν τῶν ἀστικῶν κέντρων, γίνονται πολλὰ καὶ παράξενα, τὰ ὁποῖα καμιά σχέση δὲν ἔχουν μὲ τὸν ἑορτασμό. Ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὶς ἐκκωφαντικὲς μικροφωνικὲς συσκευὲς ποὺ ἀκούγονται σὲ μεγάλη ἀκτίνα, τὶς πολύωρες ἀρχιερατικὲς λειτουργίες, τὰ ἐν πολλοῖς κενὰ

καὶ βαρετὰ κηρύγματα (ἀλήθεια, προσέχει κανεὶς;) καὶ τέλος τῆς λιτανείας ποὺ γίνεται ἀπαραιτήτως μὲ τὴν ...Φιλαρμονική, λὲς καὶ δὲν ἔχει τροπάρια ὁ Ἅγιος ἢ ἡ Παναγία. Πόσο λοιπὸν θολώνει τὸ τοπίο τῆς ψυχῆς τοῦ πιστοῦ ὅταν βλέπει τέτοιου εἴδους «ἱερέες» τελετὲς χωρὶς κανένα νόημα καὶ μὲ τὴν κενοδοξία (σὺν τὴν ἐπιδειξιμανία) νὰ τὶς στεφανώνει!

Ἡ προσωπικὴ μου ἐντύπωση εἶναι ὅτι τέτοιες συμπεριφορὲς κουράζουν, σὺν τοῦς πειρασμοῦς οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται κάτι τέτοιες ὥρες, ὅταν βλέπεις νὰ συνλιτανεύουν βουλευτὲς, ὑπουργοί, ἄρχοντες τοῦ τόπου, ποὺ ἔρχονται περίπου στὸ «Δι' εὐχῶν...» κυρίως γιὰ τὸν τύπο. Ἴσως νὰ ἔχω ἄδικο, γιατίοι καταβολές μου, ἄρα καὶ τὰ βιώματά μου, εἶναι διαφορετικά, ἐπειδὴ στὴ μικρὴ ἀγροτικὴ κοινωνία ποὺ μεγάλωσα αὐτοῦ τοῦ εἴδους οἱ τελετὲς ἀπουσίαζαν, ὅπως ἀπουσίαζαν τὰ τραγικὰ μεγάφωνα, ποὺ θὲς δὲ θὲς σὲ ἀναγκάζουν ν' ἀκοῦς κάτι ποὺ γιὰ μᾶς εἶναι ἱερό, γι' ἄλλους ἀδιάφορο καί, τέλος, γιὰ πολλοὺς ἐκνευριστικὸ καὶ πηγὴ γιὰ ποικίλους σχολιασμοῦς. Μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὰ ἀπεχθάνομαι ὅλα αὐτά, ὄχι γιατί ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω θέλημα ἀλλ' ἐπειδὴ καμιά κατάνυξη δὲν γεννᾶται στὴν ψυχὴ μου».

Ἴσως τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ κληρικὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ μόνος ποὺ δοκιμάζει

μαρτύριο συνειδήσεως κατὰ τὶς πανηγύ-
ρεις. Καὶ ἀπὸ ἄλλους ἔχω ἀκούσει κατὰ
καιροὺς δυσφορία, ἀλλὰ αὐτὸ δημιουρ-
γεῖ ἀκόμη μεγαλύτερη ἀπορία. Γιατί τό-
τε συνεχίζεται ἡ προβληματικὴ κατά-
σταση; Καὶ ἀκόμη; Γιατί κάποιες κακὲς
συνήθειες ἐπεκτείνονται καὶ τυγχάνουν
μιμήσεως;

Ἡ λαϊκὴ ἔκφραση «γιά τὰ πανηγύρια»
χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ ὑποδηλώσει
ἔλλειψη σοβαρότητας, ὅτι κάτι εἶναι
ψεύτικο καὶ ἔτσι γίνεται περίγελως. Ἄς
τὸ συκρατήσουμε.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ χρειάζεται νὰ συνει-
δητοποιήσουμε κάτι. Ὁ τρόπος μὲ τὸν
ὁποῖο διεξάγονται οἱ πανηγύρεις τῶν
ἐνοριῶν σήμερα συνιστᾷ ἓνα μίγμα ἐτε-
ρόκλητων στοιχείων μὲ συνήθειες ποὺ
ἔλκουν τὴν καταγωγὴ ἀπὸ πολὺ διαφο-
ρετικὲς ἐποχὲς καὶ τόπους, σὲ βαθμὸ
ποὺ νὰ γίνονται ἀταίριαστες. Συγκεκρι-
μένα: τὰ ἀνοιξαντάρια καὶ τὰ ἀργὰ
κρατήματα προέρχονται ἀπὸ τὴ μονα-
χικὴ παράδοση, ἡ ὁποία ὅμως χαρακτη-
ρίζεται ἀπὸ ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν γιὰ τὸ
ὁποῖο ἔχουν νόημα· ἡ ἀρτοκλασία ἐπί-
σης ἀπὸ τὴ μοναχικὴ λιτή, ἔχοντας πιά
χάσει τὴ σημασίαν της καὶ ἔχοντας μετα-
τραπεῖ ἀπλῶς σὲ ἓνα εὐλογημένον «κέ-
ρασμα»· ὁ ἀρχιερατικὸς μανδύας καὶ οἱ
πολυχρονισμοὶ εἶναι κατάλοιπα τοῦ βυ-
ζαντινοῦ παλατιοῦ· ἡ ἀρχαιότατη λιτά-
νευση συνοδεύεται τώρα ἀπὸ τὴν μου-
σικὴν μπάντα, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖ κο-
σμικὴ δυτικὴ παράδοση· οἱ ἀστυνομικοὶ
καὶ οἱ πρόσκοποι ποὺ ἐπιβάλλουν τὴν
τάξιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀποτελοῦν παρα-
φυάδες τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους· ἡ
μετάκληση διασῆμων ψαλτῶν ἀποτελεῖ
διασκευὴ τῆς περιοδείας τραγουδιστῶν
σὲ ἐπαρχιακὰ κέντρα γιὰ νὰ «λαμπρύ-
νουν» τὴν τοπικὴν γιορτὴν· οἱ εἰδικὲς θέ-
σεις γιὰ τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς δη-

μάρχους ποὺ καταφθάνουν τελευταῖοι
καὶ τοποθετοῦνται μπροστά-μπροστά
ἀναπαριστοῦν τὴν κακομοιρίαν τῆς ἑλλη-
νικῆς κοινωνίας· τέλος, τὰ ἐκκωφαντικὰ
μικρόφωνα, ἔ! αὐτὰ δὲν ἔχουν παρελθόν
καὶ γράφουν τὴ δικήν τους πρωτότυπὴ
ἱστορία!

Ἄν προστεθεῖ καὶ ἡ κάκιστη συνήθεια
τῶν νεοελλήνων νὰ μιμοῦνται λόγῳ μει-
ονεξίας, καὶ ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν πῶς οἱ
ἐνορίες μας δυστυχῶς κατὰ κανόνα μι-
μοῦνται τὰ πρὸς ἀποφυγὴν, τότε σχημα-
τίζει κανεὶς τὴν εἰκόνα τῶν σημερινῶν
πανηγύρεων. Ἐνα συνονθύλευμα ἐνερ-
γειῶν χωρὶς ἐπίγνωση, χωρὶς στόχο,
χωρὶς προσανατολισμό, ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ
τὴν αὔξησιν τῶν εἰσπράξεων.

Τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς πανηγυρῆς
περιέγραψε παραστατικὰ ὁ Ἅγιος Ἰω-
άννης ὁ Χρυσόστομος: «Κάθε συνά-
θροιση εἶναι γιορτὴ. Ἀπὸ ποῦ φαίνεται
αὐτό; Ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ
μὲ τὰ ὁποῖα λέει: «ὅπου βρεθοῦν δύο ἢ
τρεῖς συγκεντρωμένοι στὸ ὄνομά μου,
εἶμαι κι ἐγὼ ἀνάμεσά τους» (Ματθ. 18:
20). Ὅταν ὁ Χριστὸς βρίσκεται μεταξὺ
τῶν συναθροισμένων ποιά ἄλλη ἀπόδει-
ξις γιορτῆς ζητᾷς μεγαλύτερη ἀπὸ αὐτήν;
Ὅπου γίνονται διδασκαλίαι καὶ προ-
σευχές, εὐλογίαι πατέρων καὶ ἀκρόασις
τῶν θείων ἐντολῶν, συνάθροιση
ἀδελφῶν καὶ ἔνωσις ἀληθινῆς ἀγάπης,
συναναστροφὴ μὲ τὸν Θεὸν καὶ ὁμιλία
τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πῶς δὲν
εἶναι γιορτὴ καὶ πανηγύρι; Διότι τὶς
γιορτὲς δὲν τὶς κάνει τὸ πλῆθος ἀλλὰ ἡ
ἀρετὴ τῶν συγκεντρωμένων, ὅχι ἡ πολυ-
τέλεια τῶν ἐνδυμάτων ἀλλὰ ὁ καλλωπι-
σμὸς τῆς εὐσέβειας, ὅχι ἡ ἀφθονία τοῦ
τραπεζιοῦ ἀλλὰ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν ψυ-
χήν. Ἡ πιὸ μεγάλη ἑορτὴ εἶναι ἡ ἀγαθὴ
συνείδησις» (Περὶ Ἄννης, ὁμιλία ε', ΕΠΕ
8Α, 117).

Ἔχετε συναντήσει, ἀδελφοί μου, πολλοὺς χριστιανοὺς ποὺ νοιάζονται γιὰ τὸ νόημα τῆς ἑορτῆς καὶ ἐντροφοῦν στὰ τροπάριά της; Εἶναι πασίγνωστο πὺς τὸ πλῆθος τῶν κληρικῶν ποὺ συρρέουμε στὶς πανηγύρεις ἐπωφελούμαστε (κυρίως κατὰ τὸν ἑσπερινό) προκειμένου νὰ συζητήσουμε μεταξύ μας περὶ πάντων καὶ ἄλλων τινῶν. Ποιὸς νοιάζεται γιὰ τὰ ὡς ἄνω κριτήρια τῆς γνήσιας ἑορτῆς;

Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ κρίση τῶν πανηγυρέων μας δὲν εἶναι παρὰ ἀντανάκλαση τῆς γενικώτερης κρίσης τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐνα ἐκκλησιαστικὸ ἀγωνίζεται νὰ βιώσει μὲ εὐγνωμοσύνη τὰ γεγονότα τῆς Θείας Οἰκονομίας ἔχει τὴ δυνατότητα καὶ θὰ βρεῖ τὴν ἔμπνευση νὰ τιμῆσει τὸν ἅγιό του μὲ τρόπους σεμνοῦς, εἰρηνικοῦς, θεολογημένους· θὰ κάμει τὴν πανηγυρὴ του ἐκκλησιαστικὸ γεγονός. Ὅταν ὅμως τὶς ἀποφάσεις λαμβάνουν κάποιοι ποὺ στεροῦνται ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων, ἢ ὅταν ὅσοι τὰ διαθέτουν δὲν μιλοῦν γιὰ νὰ μὴ στενοχωρήσουν τὸν ψάλτη ἢ τὸν ἐπίτροπο, τότε ἀνοίγει ὁ

δρόμος γιὰ τὴν αὐθαιρεσία καὶ γιὰ τὴν ἐκκοσμίκευση. Συνεχίζει ὁ χρυσορρήμων:

«Καὶ ὅπως στὰ κοσμικὰ πανηγύρια ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἔνδυμα καλὸ νὰ φορέσει, οὔτε τὴ δυνατότητα νὰ ἀπολαύσει ἓνα πλούσιο τραπέζι, ἀλλὰ ζῇ σὲ φτώχεια καὶ πείνα καὶ στὰ ἔσχατα κακὰ, δὲν αἰσθάνεται τὸν καιρὸ τῆς γιορτῆς, ἀκόμη καὶ ὅταν βλέπει ὅλη τὴν πόλη νὰ χορεύει... ἔτσι καὶ στὰ πνευματικὰ πράγματα, ἐκεῖνος ποὺ τρέφεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ βλέπει πολλὰ κακὰ μέσα του, ἀκόμη καὶ ὅταν ὑπάρχει γιορτὴ εἶναι πιὸ ἀνέορτος ἀπὸ ὄλους» (ὁ.π.).

Ἐξεταστέον μήπως, γυμνοὶ καὶ στερημένοι οὐσιαστικοῦ περιεχομένου οἱ ἐμπλεκόμενοι στὴν ὀργάνωση τῶν πανηγυρέων (κληρικοί, ψάλτες, ἐπίτροποι) ἀναζητοῦμε «παρηγοριές» σὲ θεαματικὰ ὑποκατάστατα ποὺ προσωρινὰ κατασιγάζουν τὸν πόνο τῆς ψυχῆς. Ἄς ἐρωτήσουμε δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸ μας μήπως εἶναι καιρὸς νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ μὲ τὰ πνευματικὰ.

Ὁ ἱερομάρτυρας ἅγιος Ἐρμογένης ἐπίσκοπος Τομπόλσκ*

Ἄρχιμ. Νεκταρίου Ἀντωνοπούλου
Ἦγουμένου Ἱ. Μονῆς Σαγματά, Ἱ.Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

ΟΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ἐπίσκοπος Τομπόλσκ Ἐρμογένης γεννήθηκε στις 25 Ἀπριλίου 1858 στὴν πόλη Χερσῶνα, ἀπὸ ἱερατικὴ οἰκογένεια. Σπούδασε μαθηματικά, νομικά καὶ ἱστορία-φιλολογία στὸ πανεπιστήμιο Νοβοροσίσκ. Στὴ συνέχεια ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Ἀγίας Πετρούπολης, τὸ 1889. Χειροτονήθηκε τὸ 1892. Τὸ 1900 προχειρίσθηκε σὲ ἀρχιμανδρίτη. Κατεδίκασε μὲ παρρησία τὸν Ρασπουτίν καὶ τὰ καμώματά του στὴν τσαρική αὐλή. Γι' αὐτὴ του τὴν τολμηρὴ πράξη ἐξορίσθηκε τὸ 1912 σ' ἓνα μακρινὸ μοναστήρι τῆς Λευκορωσίας, στὴν περιοχὴ Ζερόβιτσι. Ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1917. Συχνὰ ἔλεγε: «Μᾶς περιμένουν ἀλλαγές. Ἡ ἐπανάσταση θὰ εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν πονηρία, τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν προδοσία του στὴν πίστη». Στις 8 Μαρτίου 1917, ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἐρμογένης ἐξελέγη ἐπίσκοπος Τομπόλσκ. Ἡ ἔδρα αὐτὴ ἔγινε καὶ ὁ Γολγοθᾶς του. Τὸ 1918, ὁ Πατριάρχης Τύχων εἶχε δώσει εὐλογία νὰ κάνουν λιτανεῖες σὲ ὅλες τὶς πόλεις, γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ λαός, βλέποντας τὴ μητέρα Ἐκκλησία ν' ἀντιστέκεται σὲς δυνάμεις τοῦ σκότους. Ὁ ἐπίσκοπος Ἐρμογένης εἶπε στὸν κληρὸ καὶ τὸ λαὸ τῆς

ἐπαρχίας του: «Πατέρες καὶ ἀδελφοί πρέπει μὲ θάρρος νὰ ὁμολογήσουμε δημόσια ὅτι παραμένουμε ἀμετακίνητοι στὴν πίστη τῶν προγόνων μας».

Στις 13 Ἀπριλίου οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἔφοδο στὸ σπίτι του. Ὁ ἐπίσκοπος ἀπουσίαζε. Ἀπὸ τὴ μανία τοὺς κατέστρεψαν ἓνα ἐκκλησάκι ποὺ εἶχε. Μετὰ τὸν ἔσπερινὸ πῆγε στὸ σπίτι του, μὲ συνοδεία πολλῶν πιστῶν, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἀρχεὲς δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν συλλάβουν. Στις 2 ὅμως μετὰ τὰ μεσάνυχτα τοῦ πῆγαν ἔγγραφο-κλήση γιὰ ἀνάκριση. Ὁ ἐπίσκοπος ἀμέσως συλλογίσθηκε τὸ ποίμνιό του, τί θ' ἀπογίνει ἀποίμαντο αὐτὲς τὶς δύσκολες στιγμές. Γιὰ τὸν ἑαυτό του δὲν ἔκανε τὴν παραμικρὴ σκέψη. Τὸ πρωὶ –παρ' ὄλη τὴν αὐστηρὴ ἀπαγόρευση– ὁ ἐπίσκοπος ἔκανε τὴ λιτανεῖα ἀνὰ τὰς ὁδοὺς. Ἀκολούθησαν ἔφιπποι στρατιῶτες τοῦ «κόκκινου στρατοῦ». Οἱ ἀρχεὲς εἶχαν ἐξοργιστεῖ. Μόλις ὀλοκληρώθηκε ἡ λιτανεῖα, δὲν ἐπέτρεψαν στοὺς πιστοὺς, αὐτὴ τὴ φορὰ, νὰ συνοδεύσουν τὸν ἀρχιερέα στὸ σπίτι του. Ὁ κόσμος δὲν ὑπάκουσε καὶ οἱ στρατιῶτες ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν στὰ τυφλά. Ὁ ἐπικεφαλῆς τοὺς διέταξε τὸν ἐπίσκοπο νὰ πάρει γρήγορα τὰ προσωπικά του εἶδη, γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσουν

* Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ π. Νεκτ. Ἀντωνοπούλου, *Ρῶσσι Νεομάρτυρες*, Ἀκρίτας 2001, σσ. 111-114

στη φυλακή. Ἐκεῖνος, μόλις μπῆκε στὸ σπίτι του, ἐξομολογήθηκε σ' ἓναν ἱερομόναχο ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ. Στὴ συνέχεια τὸν ὀδήγησαν στὸ ἐπιτελεῖο τοῦ «κόκκινου στρατοῦ» τῆς περιοχῆς. Στὶς καρδιές τῶν πιστῶν ἐπικρατοῦσε μεγάλη ἀνησυχία. Οἱ ἀρχές, φοβούμενες τὴ λαϊκὴ ἀντίδραση, τοποθέτησαν πάνοπλους φρουροὺς στοὺς γύρω δρόμους. Μὲ συνοδεία στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, πῆγαν τὸν ἐπίσκοπο Ἐρμογένη στὴν πόλη Αἰκατερίνμπουργκ. Ἐκεῖ τὸν φυλάκισαν. Τὸν Μάιο πῆγε κληρικολαϊκὴ ἀντιπροσωπεία, ζητώντας τὴν ἀπελευθέρωσή του. Οἱ μπολσεβίκοι τοὺς εἶπαν νὰ συγκεντρώσουν ἑκατὸ χιλιάδες ρούβλια (τεράστιο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποσό) γιὰ νὰ τὸν ἀπελευθερώσουν. Οἱ πιστοὶ μὲ χίλιες δυὸ στερήσεις κατόρθωσαν νὰ συγκεντρώσουν τὸ ποσό. Ὅταν τοὺς τὸ παρέδωσαν, ὄχι μόνο δὲν ἐλευθερώθηκε ὁ ἐπίσκοπος ἀλλὰ συνελήφθησαν κι αὐτοὶ ποὺ συγκέντρωσαν τὰ χρήματα!

Τὴν ἐπομένῃ, τὸν ἐπίσκοπο μαζί μὲ τοὺς συκρατουμένους του τοὺς ἔστειλαν στὴν πόλη Τιουμέν. Ἐκεῖ, στὶς 14 Ἰουνίου 1918, ἐκτέλεσαν ὅλους τοὺς κρατουμένους, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἐρμογένη κι ἓναν ἱερέα, ὀνόματι Πέτρο Καρέλιν. Ἡ ἐπαύριον ἦταν ἡ τελευταία μέρα τῆς ζωῆς τοῦ ἀρχιερέα. Τότε ὁ «κόκκινος στρατός» ἐτοιμαζόταν γιὰ τὶς μάχες κατὰ τῶν στρατευμάτων τῆς «λευκῆς» φρουρᾶς, τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης τῆς Σιβηρίας. Οἱ στρατιῶτες κατασκευάζαν φράγματα γιὰ τὰ ποταμόπλοια. Διέταξαν τὸ δεσπότη καὶ τὸν π. Πέτρο νὰ τοὺς βοηθήσουν. Καθὼς δούλευαν, ὁ ἐπίσκοπος προσευχόταν κι ἔψελνε πασχάλινους ὕμνους. Κάποια στιγμή ποὺ τοὺς ὀδηγοῦσαν ἀπὸ τὸ ἓνα πλοῖο στὸ ἄλλο, ὁ Ἐρμογένης εἶπε χαμηλόφωνα σ'

ἓνα ναύτη: «Πεῖτε στοὺς χριστιανοὺς νὰ προσεύχονται γιὰ μένα, διότι σύντομα θὰ μὲ καλέσει ὁ Κύριος!» Στὶς 23.30' τὸ ἴδιο βράδυ, τὸ πλοῖο Ἰοκὰ ἔπλεε στὸν ποταμὸ Τούρα, πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ Τομπόλσκ. Σὲ μία ὥρα, ὅταν τὸ καράβι ἔφθασε κοντὰ στὸ χωριὸ Καραμπάνεϊ, οἱ στρατιῶτες εἶδαν ὅτι πλησίαζε ἓνα πλοῖο ποὺ λεγόταν Μαρία, πάνω στὸ ὁποῖο βρίσκονταν ἄνδρες τῆς «λευκῆς» φρουρᾶς. Τὸ Ἰοκὰ ἄρχισε νὰ ὑποχωρεῖ. Καθὼς ἔστριβε, οἱ στρατιῶτες ὀδήγησαν στὸ κατάστρωμα τὸν ἐπίσκοπο Ἐρμογένη καὶ τὸν χτύπησαν ἀλύπητα στὸ πρόσωπο. Ἔσκισαν τὸ ράσο καὶ τὸ ἐσώρασό του καὶ τὰ πέταξαν στὸ νερό. Μισόγυμνος ὁ ἐπίσκοπος προσευχόταν καὶ τοὺς εὐλογοῦσε! Στὴ συνέχεια, ἔδεσαν στὸ λαιμὸ του ἓνα χοντρὸ σχοινὶ καὶ στὴν ἄλλη ἄκρη του ἔδεσαν μιὰ βαριὰ πέτρα, ἐξηνταδύο κιλῶν. Ὁ ἱερομάρτυρας συνέχισε νὰ προσεύχεται καὶ νὰ τοὺς εὐλογεῖ! Ἦταν 16 Ἰουνίου 1918, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος Ἐρμογένης πορευθῆκε ἀπὸ τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ Τούρα πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ὅταν ἔδιωξαν τὸν «κόκκινο στρατό» ἀπὸ τὴν περιοχή, βρῆκαν τὸ σκῆνωμα τοῦ ἱερομάρτυρα, τὸ ἀνέσυραν στὴν ἐπιφάνεια καὶ τὸ μετέφεραν μ' εὐλάβεια στὸ Τομπόλσκ. Τὸ σκάφος ποὺ μετέφερε τὸ ἱερὸ σκῆνος τὸ ὑποδέχθηκαν στὸ λιμάνι χιλιάδες λαοῦ, κρατώντας εἰκονίσματα ποὺ ἔφεραν ἀπὸ τὰ σπίτια τους, ὅπου τὰ εἶχαν κρυμμένα. Ἡ κηδεῖα ἔγινε στὶς 28 Ἰουλίου. Πολλοὶ θυμῆθηκαν τὰ λόγια του: «Ἐγὼ παρακαλῶ αὐτοὺς ποὺ τώρα ἐξουσιάζουν τὴ χώρα, νὰ μὴν πειράζουν τὴν Ἐκκλησία, τὴ λατρευτικὴ ζωή. Ὅ,τι κι ἂν λένε εἰς βάρος μου, δὲν πειράζει. Τοὺς συγχωρῶ ἀπὸ τὴν καρδιά μου!».

Πρὸς τὸν Διευθυντὴν
Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ
Ἐφημέριος

Ἄγαπητέ,

Ἐκ μέσης καρδίας σᾶς ἀπευθύνω συγχαρητηρίους εὐχάς, διότι ὑπὸ τὴν ιδιότητά σας τοῦ Διευθυντοῦ Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ Ἐφημέριος, προέβητε εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνανέωσιν τούτου.

Τὸ περιοδικὸν ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ἀπευθυνόμενον εἰς ἡμᾶς τοὺς ἱερεῖς, ἔδει νὰ ἀποτελῇ ἐγχειρίδιον ἱερατικῶν γνώσεων διὰ τὴν ἀναβάθμισιν τῆς πνευματικότητος καὶ ὑπενθύμισιν τῶν θεολογικῶν θεμάτων τῆς Θείας Λατρείας, τὰ ὁποῖα θεωρῶ ἄκρως ἀπαραίτητα.

Ἴσως γνωρίζετε ὅτι δυστυχῶς ἀρκετοὶ ἐξ ἡμῶν τῶν ἱερέων εὐθυνόμεθα διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν πιστῶν ἀπὸ τὴν Ἐνορίαν, ἐξαιτίας τῆς «ἀπαθοῦς» προσφορᾶς μας πρὸς τὸ ποιμνιον ἐλλείπει γνώσεων καὶ ὄχι μόνον (ὁ νοῶν νοεῖτω).

Τὸ μέχρι πρότινος περιοδικὸν Ἐφημέριος εἶχεν ἐν πολλοῖς καταστῆ ἄλμπουμ φωτογραφιῶν, ὀλίγα δὲ κείμενα ἐμπεριεῖχε πρὸς ὄφελός μας.

Ἄγαπητέ,

Συνεχίσετε τὴν προσπάθειά σας καὶ

ἐλπιδῶ ὅτι τὸ Πανάγιον Πνεῦμα θὰ προσφέρῃ σὲ σᾶς τὸν φωτισμόν, ὥστε τὸ περιοδικὸν Ἐφημέριος νὰ καταστῆ φάρος γνώσεων καὶ φωτισμοῦ ἡμῶν τῶν ἱερέων πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν δὲ τῆς παρουσίας μου ἐσκέφθην νὰ προτείνω τὸ περιοδικὸν Ἐφημέριος μὲ τὴν νέαν του μορφήν νὰ ἀπευθυνθῇ καὶ σὲ συνδρομητὰς λαϊκούς, ὥστε ὁ Θεολογικὸς Λόγος μέσω τοῦ περιοδικοῦ τούτου νὰ ἀπλωθῇ, προσφέροντας γνώσιν εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα κάθε ἐνορίας. Ἄλλωστε εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν καὶ ἔχει κατ' ἐπανάληψιν διατυπωθεῖ ἀπὸ Θεολόγους ὅτι ἡ συμμετοχὴ καὶ ἀξιοποίηση τῶν λαϊκῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπαραίτητος.

Θεωρῶ ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ περιοδικοῦ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ μέσω τῶν ἐνοριῶν εἶναι ἐφικτὴ καὶ θὰ τύχη ἀποδοχῆς.

Εὐχόμενος καὶ πάλιν δύναμιν ἐκ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἔχετε ἀναλάβει.

Διατελῶ,

Μετ' εὐχῶν

π. Δημήτριος Καρβούνης
προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ

Ἁγ. Ἀποστόλων Τζιτζιφιῶν Καλλιθέας
Μοσχάτου

Τὸ Μοναστήρι
καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μουσεῖο
τῆς Ὑδρας

Ἱερὸς Καθηδρικός Ναὸς
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου
Ὑδρας

Ἐκδόσεις Μίλητος 2009

Ἡ ἐπιβλητικὴ ἀπὸ κάθε ἄποψη αὐτὴ ἔκδοση ποὺ παρουσιάστηκε πρόσφατα μὲ θέμα τὴν Ἱ. Μ. Κοιμ. Θεοτόκου τῆς Ὑδρας προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸ καὶ ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς ἐμφάνισής καὶ τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιμέλειας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς περιεχομένου. Πρόκειται γιὰ ἓνα συλλογικὸ ἔργο, γραμμένο ἀπὸ τοὺς εἰδικότερους στὰ θέματα ποὺ καλύπτει ἐξαντλητικὰ ἐπιστήμονες, στὸ ὁποῖο κατ' ἀρχὴν ἐκτίθενται ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς, τὴν ὁποία συναντᾷ ὁ ἐπισκέπτης τῆς πανέμορφης καὶ ἱστορικῆς

Ὑδρας μέσα στὸ λιμάνι καὶ ἀπορεῖ, ἂν δὲν γνωρίζει, ὅτι οἱ μεσαιωνικὲς πόλεις τῶν νησιῶν καὶ τῶν παραλίων κτίζονταν στὰ βουνα γιὰ ἀσφάλεια ἀπὸ τοὺς πειρατές.

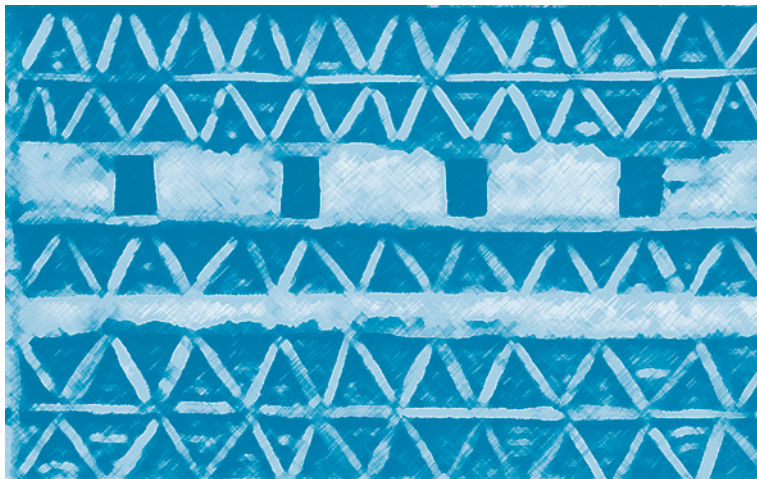
Παράλληλα, ὅμως, ὑπάρχουν κεφάλαια, τὰ ὁποῖα ἀποκαλύπτουν ἱστορικὲς πτυχὲς γενικότερου ἐνδιαφέροντος, ὅπως ἡ περίπτωση τῆς σχέσης τῆς οἰκογένειας Νοταρᾶ μὲ τὴν Ὑδρα καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Μακαρίου Νοταρᾶ στὸ νησὶ αὐτό. Τὸ πόσο σημαντικὸ εἶναι τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόφαση νὰ δοθεῖ τὸ ὄνομά του στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μουσεῖο ποὺ στεγάζεται στὸ χῶρο τοῦ κτιρίου τῆς μονῆς, ποὺ ἔπαψε νὰ λειτουργεῖ ἐκεῖ ἀπὸ τὸ 1825 καὶ τὸ καθολικὸ της εἶναι ἀπὸ τότε ὁ Καθηδρικός Ἱ. Ναὸς τῆς Ὑδρας. Ἡ πλούσια καὶ μελετημένη εἰκονογράφηση δίνει στὴν ἔκδοση λαμπρὴ καὶ ζηλευτὴ ἐμφάνιση καὶ «ἀποδεικτικὸ» ὕλικό.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα, ἡ ἀπόφαση νὰ ἐνταχθοῦν στὸν τόμο κείμενα παιδείας, ὅπως τὸ συνοπτικὸ ἀλλὰ καὶ κατατοπιστικὸ κείμενο τοῦ Π. Τέτση γιὰ τὸ «τί εἶναι εἰκόνα» καὶ τοῦ Μ. Χατζηχρήστου γιὰ τὴν συντήρηση τῶν ἔργων ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, καθιστοῦν τὸ ἔργο μνημειῶδες, πολύτιμο γιὰ τὸν καθένα καὶ μάλιστα καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς, διότι μπορεῖ πολλοὶ νὰ βροῦν χρήσιμες ἰδέες γιὰ τὴν φύλαξη καὶ τὴν συντήρηση εἰκόνων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, ποὺ δὲν ἀποτελοῦν μόνον ἀναπόσπαστα ἁγιαστικὰ μνημεῖα τῆς πίστεως μας ἀλλὰ καὶ ἀποδείξεις τοῦ πολιτισμοῦ τῆς πατρίδας μας, στὸν ὁποῖο ἀμέριστα καὶ ἀναπόσπαστα συνέβαλε ἀλλὰ καὶ συμβάλλει ἡ Ἐκκλησία μας καὶ τὰ ὁποῖα κειμήλια ὀφείλουμε νὰ παραδώσουμε στὶς ἐπερχόμενες γενεές. Ἡ ἄγνοια αὐτῆς τῆς ἀξίας ἔχει προσπορίσει πολλὰ ἁγιασμένα «καυσόξυλα» στὸ καζάνι τῆς μπουγάδας καὶ ἔχει γεμίσει μουσεῖα καὶ ἰδιωτικὲς συλλογὲς στὴν ὑδρόγειο μὲ ἑλληνικοὺς θησαυρούς.

Κυριότεροι συντελεστές τοῦ τόμου με τὴν σειρά πού παρουσιάζονται τὰ κείμενά τους εἶναι ὁ Ἄρχιμ. Εὐ. Καρακουλάκης, ὁ Πρωτ. Ἄκινδ. Δαρδανός, Γεν. Ἄρχιερ. Ἐπίτροπος τῆς Ἰ. Μ. Ὑδρας πού εἶχε τὴν εὐθύνη καὶ τὸ συντονισμό τῆς ἔκδοσης, ὁ Ἄγ. Κοτρώνης, Ἀρχιτέκτων Μηχανικός, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὑδρας κ. Ἐφραίμ, ὁ καθ. Ἄχ. Χαλδαιάκης, ὁ ἐκπαιδευτικὸς Α. Θεοδωρόπουλος, ὁ Θεμ. Ραφαλιᾶς, τελωνειακός, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ ζωγράφος Π. Τέτσης, ἡ ἀρχαιολόγος Ἄνδρ. Κατσελάκη καὶ ὁ συντηρητὴς ἔργων τέχνης καὶ ἀρχαιοτήτων Μ. Χατζηχρήστος. Τὴν ἐπιμέλεια τῶν κειμένων εἶχε ὁ καθ. Ἐμμ. Κωνσταντινίδης. Τὸ βιβλίον ἐκδόθηκε ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Μίλητος».

Θὰ ἤθελα νὰ προσυπογράψω τὰ λόγια με τὰ ὁποῖα κλείνει τὴν εἰσαγωγή τῆς περιγραφῆς τῶν ἀντικειμένων τοῦ μουσείου ἢ κ. Κατσελάκη : «Τὸ παρὸν πόνημα ἀποτελεῖ μία σημαντικὴ ἀρχή, ἓνα πρῶτο βῆμα νὰ ἀφουγκραστοῦμε τὸν πλοῦτο πού κρύβει αὐτὸς ὁ φημισμένος στὰ πέρατα τοῦ κόσμου τόπος, νὰ τὸν προσεγγίσουμε με σεβασμὸ καὶ ἀγάπη καὶ νὰ ἀνακαλύψουμε τοὺς πραγματικούς του θησαυρούς, πού δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τὰ ἐγκαταλελειμμένα σήμερα μνημεῖα καὶ τὰ ξεχασμένα κειμήλιά του, μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα διαγράφεται με σαφήνεια ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ νησιοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ γενικότερα». Αὐτὰ τὰ λόγια ἔχουν ἐφαρμογὴ σὲ κάθε σημεῖο τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀπὸ ὅπου συχνὰ ἄλλοθενεῖς, ἀφοῦ ἔκλεψαν θησαυρούς του, τοὺς παρουσίασαν, μερικὲς φορὲς καὶ σὲ πολὺ ἐπίσημους χώρους, ὡς δικὰ τους...

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἐπιμέλεια: Λίτσας Ἰ. Χατζηφώτη

Φωνὴ ἀγωνίας τοῦ Προέδρου τοῦ ΙΣΚΕ*

Πατέρες, συμπρεσβύτεροι καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, Χριστὸς Ἄνέστη! Ἀπὸ καιρὸ ἤδη ἔχει χτυπήσει τὸ καμπανάκι τοῦ κινδύνου γιὰ τὸν Σύνδεσμό μας, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη συρρικνώθηκαν, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε. Στὴν πρώτη μου ἐπικοινωνία

μαζί σας δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ στοὺς λόγους, στοὺς ὁποίους ὀφείλεται τὸ φαινόμενο αὐτό. Ἐκεῖνο ποὺ θέλω νὰ φωνάξω μὲ ὅλη τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς μου καὶ εὐχομαι νὰ εἰσακουστεῖ, εἶναι ἡ ἀναγκαιότητα συσπείρωσης ὅλων μας γύρω ἀπὸ τὸν ΙΣΚΕ. Οἱ ἀνάγκες πλέον εἶναι ἐπιτακτικές. Δὲν περισσεύει κανεὶς. Οὔτε Ἐπίσκοπος, οὔτε Ἀρχιμανδρίτης, οὔτε ἔργαμος οὔτε ἄγαμος κληρικός.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη ἔχει ἐκδηλωθεῖ, ὡς μὴ ὀφείλε, μιὰ τάση γιὰ διαχωρισμὸ καὶ διαμάχη μεταξὺ ἐγγάμων καὶ ἀγάμων Κληρικῶν, ἡ ὁποία, ταπεινὰ θεωρῶ, πρέπει νὰ ἐκλείψει. Οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι οἱ πνευματικοὶ πατέρες μας, εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ. Μήπως εἶναι ξεχωριστὸ σῶμα μέσα στὴν Ἐκκλησία; Μήπως οἱ ἱερομόναχοι εἶναι ξένο σῶμα μέσα στὴν Ἐκκλησία; Πρὸς τί ἡ στοχοποίηση τῶν ἀγάμων κληρικῶν; Μεμονωμένα γεγονότα εἶναι ἀναντιρρήτως κατακριτέα καὶ θὰ ἀντιμετωπίζονται δεόντως. Ποιὸς ὅμως δὲν γνωρίζει ἱερομόναχους ἐν τῷ κόσμῳ, οἱ ὁποῖοι ἀναλώνονται στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας; Ποιὸς θὰ ἰσχυριστεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἔργαμοι κληρικοί, οἱ ὁποῖοι πολλὰς φορὲς εἶναι πιὸ συγγνοὶ ἀπὸ Ἐπισκόπους καὶ ἱερομόναχους; Ὅλες αὐτὲς οἱ διασπαστικὲς ἀντιλήψεις ἐκλιπαρῶ νὰ ἐκλείψουν, τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ στὴν συσπείρωσή μας γύρω ἀπὸ τὸν Σύνδεσμο.

Καλῶ ὅλους τοὺς κληρικούς, ἐγγάμους καὶ ἀγάμους, εἴτε βρίσκονται σὲ πανεπιστημιακὲς ἔδρες, εἴτε κατέχουν ὑψηλὲς δημόσιες θέσεις, ἕως καὶ τὸν τελευταῖο ἐφημέριο στὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο χωριὸ τῆς πατρίδας μας, νὰ ἐγγραφοῦν μέλη τοῦ ΙΣΚΕ. Εἶναι λυπηρὸ νὰ ζητοῦν οἱ περιφερειακοὶ Ἱεροὶ Σύνδεσμοι Κληρικῶν βοήθεια ἀπὸ τὸν ΙΣΚΕ καὶ ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμός μας νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση νὰ βοηθήσει οὔτε τὸν ἑαυτό του.

Ἀδελφοί μου, κατέχουμε δύναμη στὰ χέρια μας. Εἴμεθα 10.500 ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι μπορούμε νὰ δείξουμε αὐτὴ τὴν δύναμή μας σὲ καιροὺς χαλεπούς, σὲ ὅσους ἐπι-

* Ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε., π. Γεώργιο Σελλῆ, λάβαμε τὴν παροῦσα ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου καὶ καθηκόντως τὴν δημοσιεύουμε.

βουλεύονται όχι μόνο τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔργο μας ἀλλὰ καὶ τὴ χώρα μας. Εἶναι οἰκτρὸ οἱ περισσότεροι ἀδελφοὶ νὰ ἐνθυμῶνται τὸν ΙΣΚΕ μόνο ὅταν θέλουν νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὸ ἐπίδομα τῶν 170 εὐρῶ ἢ γιὰ τὴν ἀπολαβὴ τῶν χρηματικῶν ποσῶν τοῦ ἐφάπαξ.

Ἡ εὐθύνη μας ἀπέναντι σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς πρώτους Συνδέσμους τῆς πατρίδος μας (1890), ὁ ὁποῖος μάλιστα τελεῖ ὑπὸ τις εὐλογίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν περιορίζεται μόνο σὲ αὐτοὺς ποὺ τὸν διοικοῦν, ἀλλὰ σὲ ὅλους ὅσοι μένουν ἀπαθεῖς στὸν καταποντισμὸ του.

Ἔως τώρα ἔγιναν καὶ ὀρισμένα λάθη, ἀρκετὲς φορὲς σοβαρότατα, ποὺ ἐπέφεραν, ἀκουσίως πιστεύω, τὴν ἀπογύμνωση τόσο τοῦ ΙΣΚΕ, ὅσο καὶ τοῦ Ταμείου τῶν κληρικῶν ἀπὸ τὴν περιουσία του. Παρόλα αὐτὰ καλῶ ὅλους, ἀκόμη καὶ αὐτοὺς ποὺ ἴσως περιέπεσαν σὲ σφάλματα, νὰ εἶναι συμπορευτὲς στὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ ΙΣΚΕ ἀφήνοντας στὴ λήθη τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος.

Τὸ τηλέφωνο τοῦ ΙΣΚΕ θὰ εἶναι πάντα ἀνοιχτό, γιὰ νὰ δεχθεῖ στὴν ἀγκαλιά του τὰ ἐν δυνάμει καὶ ἐν ἐνεργείᾳ μέλη του. Μπορεῖτε νὰ ἐπικοινωνεῖτε μαζί μας στὸ ἠλεκτρονικὸ ταχυδρομεῖο iskellados@gmail.com ὅχι μόνο γιὰ τὰ μισθολογικὰ θέματα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ στὴν βελτίωση τοῦ στελεχιακοῦ δυναμικοῦ καὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας τοῦ ΙΣΚΕ.

Στὸ κάλεσμά μου αὐτό, πιθανολογῶ ὅτι θὰ ἀκουστοῦν καὶ διαφορετικὲς φωνὲς ἀπὸ ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης. Θέλω ὅμως νὰ γνωρίζετε, πῶς ἀπὸ τις μέχρι τώρα ἐπαφές μας μὲ Ἐπισκόπους τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας, τὰ μηνύματα εἶναι, ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν, αἰσιόδοξα. Οἱ Μητροπολίτες ποὺ συναντήσαμε ἕως τώρα, δέχτηκαν πρόθυμα νὰ δημιουργηθοῦν στὴν Μητρόπολή τους τμήματα τοῦ ΙΣΚΕ. Ἰδιαιτέρως ἐντυπωσιακὴ εἶναι ἡ φράση ἐνὸς Μητροπολίτου, πῶς ἡ παρουσία τοῦ ΙΣΚΕ στὸ ἐξῆς «ἐπιβάλλεται» γιὰ τις σχέσεις μὲ τὴν Πολιτεία.

Εὐχομαι ὀλόψυχα νὰ κατανοήσουμε ὅλοι τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ ΙΣΚΕ, Μητροπολίτες, ἄγαμοι καὶ ἔγγαμοι κληρικοί, καὶ νὰ βοηθήσουμε πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση πρὸς δόξαν τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐκπροσώπηση τοῦ ΙΣΚΕ στὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως, ἤδη ἔχει ὀριστεῖ ἐπίσημα ἐκπρόσωπος τύπου, ὁ ὁποῖος καὶ μόνον αὐτός, θὰ μεταφέρει τις ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ. καὶ οὐδεὶς ἄλλος (σ.σ. π. Γεώργιος Βαμβακίτης, τηλ. 6979674283). Ἐπίσης ἔχει ὀριστεῖ ὑπεύθυνος γιὰ τὰ μισθολογικὰ θέματα τῶν ἐφημερίων, ὁ ὁποῖος σὲ συνεργασία μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ τὸ Λογιστήριον τοῦ Κράτους, θὰ ἀπαντᾷ ὑπεύθυνα σὲ ἐρωτήσεις συναδέλφων καὶ κανένας ἄλλος.

Προσεχῶς θὰ δημοσιευτεῖ τὸ καταστατικὸ τοῦ Συνδέσμου. Θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργο νὰ τὸ ὑλοποιήσουμε.

Ζητοῦμε ἐθελοντὲς νὰ βοηθήσουν στὴν λειτουργία τοῦ γραφείου τις καθημερινὲς καὶ ἰδίως ἐκείνους ποὺ γνωρίζουν νὰ χειρίζονται ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστή.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΙΣΚΕ
π. Γεώργιος Σελλῆς